

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

ΕΤΟΣ 53ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 408
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ - ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2010

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΚΟΥΦΑ 71Α & ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ
106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210 3633618 - FAX: 210 3634636

Μ Ε Ψ Η Φ Ο Υ Σ 3 - 2 Ο Α Ρ Ε Ι Ο Σ Π Α Γ Ο Σ

Εξάλειψε τον χαρακτηρισμό της προδοσίας για τους υπευθύνους της Μικρασιατικής Καταστροφής

Ύστερα από διαδικασία δύο ετών το Ζ' Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πάγου εξέδωσε με ισχυρή μειοψηφία (3 - 2) την υπ' αριθ. 1675/2010 απόφαση για την πολύκροτη «Δίκη των 6». Με την παραπάνω απόφαση το Ανώτατο Δικαστήριο ακυρώνει την απόφαση του Εκτάκτου Επαναστατικού Στρατοδικείου Αθηνών και λόγω παραγραφής (αφού έχουν συμπληρωθεί από τη διεξαγωγή της 88 ολόκληρα χρόνια) παύει οριστικώς την ποινική δίωξη των υπευθύνων της μεγάλης εθνικής τραγωδίας του 1922.

Η απόφαση του Ζ' Ποινικού Τμήματος του Α.Π., που συνήλθε σε Συμβούλιο (χωρίς δημόσια συνεδρίαση), εκτιμάται ότι θα δεχθεί οξύτατη κριτική τόσο από ιστορικούς, όσο και από νομικούς. Από την πλευρά της ΟΠΣΕ, ο πρόεδρος της κ. Αθανάσιος Λαγοδήμος με δηλώσεις του στην εφημερίδα «ΤΑ ΝΕΑ» (23/10/2010) μετέφερε την αίσθηση απογοήτευσης των προσφυγικών σωματείων. «Δεν μπορούμε να μιλάμε για αθώωση. Πρόκειται για μια παραγραφή. Η αθώωση νομιμοποιείται μόνο στα μάτια του κόσμου», είπε μεταξύ άλλων ο κ. Λαγοδήμος. **ΣΕΛ. 3**

Τετάρτη, 15 Νοεμβρίου 1922. Το τέλος της πολύκροτης «Δίκης των 6». Ο πρόεδρος του Εκτάκτου Επαναστατικού Στρατοδικείου Αθηνών, Αλέξανδρος Οθωναίος, ανακοινώνει την καταδικαστική απόφαση για τους κατηγορούμενους (φωτογραφία από το ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ - Συλλογή Πέτρου Πουλίδη).

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

Ο από Δέρκων
Οικουμ. Πατριάρχης
Κωνσταντίνος Στ'

Ο Χρήστος Π. Μπαλόγλου
γράφει για τον Μικρασιάτη
Οικουμενικό Πατριάρχη

Σελ. 6

Ένας επαναστάτης
του ελληνικού
Αθλητισμού

Ο Πέτρος Δινάρδος γράφει
για το δημοσιογράφο
Δημήτρη Δάλλα

Σελ. 7

Καλλιτέχνης
με εθνική
διάσταση

Η Μαρία Βεινόγλου γράφει
για τον ζωγράφο
Ράλλη Κοψίδη

Σελ. 8-9

Β. ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ (Αντιπρόεδρος ΟΠΣΕ):

ΟΧΙ μνημείο Νεοτούρκων στη Θεσσαλονίκη

Σαφές μήνυμα προς κάθε κατεύθυνση ότι είναι ανεπίτρεπτο να γίνεται λόγος για ανέγερση μνημείου Νεοτούρκων στη Θεσσαλονίκη απηύθυνε από το βήμα του ΙΑ' Πανελληνίου Συνεδρίου για τον Ελληνισμό της Μ. Ασίας ο αντιπρόεδρος της Ομοσπονδίας Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος και πρόεδρος της Επιτροπής Δυτικής και Κεντρι-

κής Μακεδονίας της ΟΠΣΕ, Βασίλης Καραμανλής. «Στο όνομα ποιών Νεοτούρκων θα γίνει αυτό το μνημείο» αναρωτήθηκε ο κ. Καραμανλής; «Στο όνομα του φανατικού στρατηγού Νουρεντίν, που στην περιοχή της Ιωνίας και ιδιαίτερα της Σμύρνης καταδίωξε και σκόρπισε το θάνατο σε χιλιάδες Έλληνες; ή στο όνομα του διαβόητου Τοπάλ

Βασ. Καραμανλής:
Στο όνομα ποιών Νεοτούρκων θα γίνει το μνημείο;

Οσμάν που σφαγίασε και ξεκλήρισε τους Ποντίους;» και κάλεσε τους παριστάμενους να μην ακούνε τις «δήθεν προδευτικές φωνές» που διατυμπανίζουν πως προτίθενται να ανεγείρουν μνημείο για τους Νεότουρκους.

Η «Μικρασιατική Ηχώ»
εύχεται σε όλους τους φίλους και τους αναγνώστες της
Χαρούμενο και Δημιουργικό το 2011!

Νοστιμιές και Γεύσεις της Σμύρνης

Επιμέλεια: **ΜΑΙΡΗ ΦΩΤΕΙΝΟΥ**

Η σμυρναίικη βασιλόπιτα

1 κιλό περίπου αλεύρι
2 κουταλάκια τσαγ. κοφτά μπαίκιν πάουντερ
2 κουταλάκια τσαγ. κοφτά αλάτι
2 φλ. βούτυρο γάλακτος ή φρέσκο
2 φλ. ζάχαρη
4 κροκάδια αυγών
ξύσμα 2 πορτοκαλιών
¾ κουταλιάς σούπας γάλα ή χυμό πορτοκάλι
1 αβγό
μερικά γαρύφαλλα.

Εκτέλεση

Κοσκινίζουμε 5 φλ. αλεύρι, την μπαίκιν και το αλάτι.

Χτυπάμε (τώρα πια όχι στο χέρι αλλά στο μίξερ) 5' το βούτυρο με τη ζάχαρη για να αφρατέψουν και ένα-ένα τα κροκάδια και τέλος το ξύσμα του πορτοκαλιού.

Ρίχνουμε διαδοχικά λίγο-λίγο το αλεύρι, το γάλα ή τον χυμό ενώ συνεχίζουμε να ανακατεύουμε ώσπου να γίνει η ζύμη σφιχτή. Αυτή την έννοια είχε το αρχικά «περίπου» ως προς το αλεύρι. Ζυμώνουμε ελαφρά για λίγο και αφήνουμε τη ζύμη σε δροσερό μέρος (ψυγείο) για καμιά ώρα να «ξεκουραστεί».

Στρώνουμε λαδόχαρτο σε ταψί διαμέτρου 26 εκατ. και με τις παλάμες μας ισιώνουμε τη ζύμη.

Από εδώ αρχίζει να αναπτύσσεται η φαντασία της νοικοκυράς ως προς τη διακόσμηση της επιφάνειας. Ο κλασικός σμυρναίικος τρόπος είναι ο εξής: Με ένα πιρούνι χαράζουμε γύρω-γύρω την περιφέρεια της πίτσας και σφραγίζουμε στο κέντρο τον δικέφαλο αετό. Δεξιά και αριστερά του σφραγίζουμε με την ανάποδη της σφραγίδας του πρόσφορου 4 φορές το «ΕΝ ΤΟΥΤΩ ΝΙΚΑ» και αφού αλείψουμε την όλη επιφάνεια με το ελαφρώς χτυπημένο αυγό, τελικώς βάζουμε ματάκια στον αετό από τα γαρύφαλλα.

και τα αετουδάκια

Από την ίδια ζύμη πλάθουμε και τα περιήφημα αετουδάκια.

Σφραγίζουμε με τον αετό την επιφάνεια λίγης ζύμης πάχους περ. 1 εκ. και με ένα μαχαίρι απομακρύνουμε το υπόλοιπο της ζύμης από το περιθώριο της σφραγίδας.

Με την ίδια ποσότητα της ζύμης για τη βασιλόπιτα «βγαίνουν» περίπου 20 αετου-

δάκια, αναλόγως φυσικά με το μέγεθος της σφραγίδας. Στο σπίτι είχαμε αυθεντική σμυρναίικη και όπως όλα τους ήταν μερικετλίδικα έτσι και η σφραγίδα ήταν μεγάλη.

Μην ξεχάσετε στο τέλος να αλείψετε και τα αετουδάκια με αυγό για να γυαλίσουν. Φυσικά, αυτά χρειάζονται λιγότερη ώρα στο φούρνο, στην ίδια πάντα θερμοκρασία, στους 180°.

ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟΣ Ο ΚΑΙΝΟΥΡΙΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Για να γνωρίσουμε τον Γ. Χόρτον

ΑΠΟ το Ελληνικό Ηλεκτρονικό Κέντρο εκδόθηκαν και κυκλοφορούν τρία βιβλία του αμερικανού φιλέλληνα Γεωργίου Χόρτον, ο οποίος εκτός από διπλωμάτης υπήρξε δημοσιογράφος και συγγραφέας με 20 έργα

στο ενεργητικό του, ανάμεσα στα οποία και το κλασικό *The Blight of Asia* (Η Μάστιγα της Ασίας). Πρόκειται για τα βιβλία:

«**Like Another Helen**» (Όπως μια άλλη Ελένη). Ιστορικό μυθιστόρημα βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα της Κρητικής Επανάστασης εναντίον των Τούρκων. Θεωρείται το αριστούργημά του στον πεζό λόγο.

«**Αναμνήσεις σοβαρές και εύθυμες**». Απομνημονεύματα από τη διπλωματική του καριέρα. Πρόκειται για μετάφραση στα ελληνικά του βιβλίου του *Recollectios Grave and Gay. The Story of a Mediterranean Consul*, από τους καθηγητές Αθανάσιο Επίσκοπο – Κωνσταντίνο Κατσιφαράκη και τον Κεϊμή Κρουνά. Η έκδοση επιχορηγήθηκε από την ΑΧΕΠΑ – Αθήνα ΗJ 1.

«**Οι Έλληνες του Σήμερα - 1907**». Κείμενα με τις διαλέξεις που έδωσε σε 47 αμερικανικές πόλεις για να συμπαρασταθεί στους Έλληνες μετανάστες που υφίσταντο διακρίσεις. Η έκδοση επιχορηγήθηκε από το Παμμακεδονικό Κέντρο Σπουδών ΗΠΑ. Πωλούνται στα μεγάλα βιβλιοπωλεία. Για πληροφορίες: www.greece.org/bookstore

ΝΕΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

■ Μετά τον αδόκητο θάνατο της προέδρου του Φωτεινής Ραπτοπούλου – Λημνίδου, τη θέση της στο Δ.Σ. του **Συλλόγου Πριγκηπιανών Άγιος Γεώργιος «ο Κουδουνάς»** κλήθηκε να καταλάβει η πρώτη επιλαχούσα των τελευταίων εκλογών κ. Μαρία Τσιροπούλου. Με τη νέα του σύνθεση το Δ.Σ. των Πριγκηπιανών έχει ως πρόεδρο του Συλλόγου τη μέχρι σήμερα αντιπρόεδρό του κ. Βασιλική Ξύδα – Ράλλη. Τις υπόλοιπες θέσεις κατέχουν η κ. Ζωρζέτ Αναγνωστοπούλου (αντιπρόεδρος), η κ. Κυριακή Χατζηγιαννάκου (γεν. γραμματέας), ο κ. Πέτρος Αλέξης (ειδ. γραμματέας), ο κ. Νικόλαος Χρόνης (ταμίας), η κ. Νεφέλη Πατραγά (αναπλ. ταμίας), ο κ. Λεωνίδας Γιώργος Βουτσάς (έφορος), ο κ. Γεράσιμος Κούλλας (δημόσιες σχέσεις) και η κ. Μαρία Τσιροπούλου (σύμβουλος).

■ Ύστερα από αρχαιρεσίες που πραγματοποιήθηκαν στο **Σύλλογο Περαμίων Κυζικηνών** στις 5 Δεκεμβρίου 2010, προέκυψε νέο Διοικητικό Συμβούλιο που συγκροτήθηκε σε σώμα με την ακόλουθη σύνθεση: Πρόεδρος: *Τσακίρη Ελένη*. Αντιπρόεδρος: *Κοροβέση Αδαμαντία (Ντιάνα)*. Γεν. Γραμματέας: *Κεχαγιάς Γιάννης*. Ταμίας: *Γκίκα Δημητρά*. Έφορος: *Κεχαγιά Σοφία*. Σύμβουλοι: *Αλεξιάδου Βιβή, Δόστη Ζωή, Πρόεπα Δέσποινα, Σβίγγου – Μακρή Μαρία*.

ΔΩΡΕΕΣ

Εις μνήμην των γονέων της που πόνεσαν για την Καταστροφή του '22, η κ. Αικατερίνη Κωνσταντινίδου κατέθεσε 50 ευρώ υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων. Εις μνήμην του Νυφιώτη πατέρα τους **ΜΙΧΑΗΛ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**, οι κύριοι Αδάμ και Αναστάσιος Ιωαννίδης κατέθεσαν 50 ευρώ υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

Διμηνιαία έκδοση της «ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Γραφεία:

Σκουφά 71Α & Μασσαλίας
106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3633618 Fax: 210 3634636
E-mail: Enosmyrn@otenet.gr
www.enosismyrneon.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:

Ευάγγελος Τσίρκας

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:

Νίκος Βικέτος

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ-ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ:

Κορίνα Σπηλιώτη

ΠΑΡΑΓΩΓΗ:

PRESS LINE

Μάγερ 11 – 104 38 Αθήνα
Τηλ.: 210 5225.479

Ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν απόψεις των συγγραφέων και δεν απηχούν κατ' ανάγκη θέσεις της εφημερίδας ή της Ενώσεως Σμυρναίων.

Ο τίτλος του Επιτ. Προέδρου στον Τ. Βεζυργιάννη

Σε εκδήλωση για τα 75 χρόνια (1936-2011) από την ίδρυσή της, που διοργανώνεται στις 28 Φεβρουαρίου 2011, ώρα 7 μ.μ., στην ιστορική αίθουσα του «Φ.Σ. Παρνασσός», η Ένωση Σμυρναίων θα απονείμει τον τίτλο του Επίτιμου Προέδρου στον κ. Τάκη Βεζυργιάννη (φω-

τογραφία). Όπως είναι γνωστό η περσινή Γεν. Συνέλευση των μελών του σωματείου ανακήρυξε, ύστερα από πρόταση του Διοικητικού Συμβουλίου, τον κ. Βεζυργιάννη σε Επίτιμο Πρόεδρο της Ενώσεως Σμυρναίων, επιβραβεύοντας την επί 26 συνεχή χρόνια προσφορά

του προς το σωματείο. Θα ακολουθήσει καλλιτεχνικό πρόγραμμα με τον γεν. τίτλο «Μουσική και Μουσικοί από τη Σμύρνη» με τη συμμετοχή γνωστών καλλιτεχνών. Το πλήρες πρόγραμμα της εκδήλωσης θα κυκλοφορήσει εντός των προσεχών ημερών.

ΟΤΑΝ Ο ΑΡΕΙΟΣ ΠΑΓΟΣ ΞΑΝΑΓΡΑΦΕΙ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Άκυρη η απόφαση του Στρατοδικείου για τη «Δίκη των Έξι»

Με μια απόφαση, η οποία εκτιμάται πως θα προκαλέσει πολλές συζητήσεις στους κύκλους των νομικών και των ιστορικών, το Ζ' Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πάγου, που συνήλθε σε Συμβούλιο (χωρίς δημόσια συνεδρίαση), έκανε δεκτή την αίτηση του Μιχαήλ Πρωτοπαπαδάκη για επανάληψη της διαδικασίας της δίκης και ακύρωση της από 15 Νοεμβρίου 1922 απόφασης του Εκτάκτου Επαναστατικού Στρατοδικείου Αθηνών με την οποία είχαν καταδικασθεί ο παππούς του, Πέτρος Πρωτοπαπαδάκης, και οι Δημήτριος Γούναρης, Νικόλαος Στράτος, Νικόλαος Θεοτόκης, Γεώργιος Χατζηανέστης, Γεώργιος Μπαλτατζής στην ποινή του θανάτου, η οποία και εκτελέστηκε, και οι Μιχαήλ Γούδας και Ξενοφών Στρατηγός στην ποινή των ισοβίων δεσμών.

Με την ίδια απόφαση (αριθμ. 1675/2010), οι αρεοπαγίτες του Ζ' Ποινικού Τμήματος, έπαυσαν οριστικά λόγω παραγραφής την ποινική δίωξη των «οκτώ» και απέβαλαν για τυπικούς λόγους την πολιτική αγωγή που ασκήθηκε από την Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος (ΟΠΣΕ).

Όπως φαίνεται από την απόφαση του Ζ' Ποινικού Τμήματος (αποτελείται από 182 σελίδες και αναρτήθηκε ολόκληρη στην ιστοσελίδα του Αρείου Πάγου) η ΟΠΣΕ παρέστη ως πολιτική αγωγή κατά του αιτούντος την επανάληψη της δίκης, Μιχαήλ Πρωτοπαπαδάκη, επικαλούμενη

Οι κατηγορούμενοι ως υπεύθυνοι για τη Μικρασιατική Καταστροφή στα έδρανα του Έκτακτου Επαναστατικού Στρατοδικείου Αθηνών. Από αριστερά, Μ. Γούδας, Γ. Μπαλτατζής, Ξ. Στρατηγός, Δ. Γούναρης, Ν. Στράτος, Ν. Θεοτόκης και Π. Πρωτοπαπαδάκης. Απουσιάζει ο στρατηγός Γ. Χατζηανέστης (φωτογραφία από το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο).

έννομο συμφέρον, συνιστάμενο «στην ηθική βλάβη που έχουν υποστεί, στο διηνεκές, όλοι οι απόγονοι των μικρασιατών προσφύγων και στην ανάγκη διατηρήσεως της ιστορικής μνήμης των πατρίδων [...]».

Η απόφαση στο Ζ' Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πάγου ελήφθη με οριακή πλειοψηφία (3-2). Σύμφωνα με τη μειοψηφούσα γνώμη των αρεοπαγιτών Κωνσταντίνου Φράγκου και Ανδρέα Ξένου δεν θα έπρεπε να γίνει δεκτή η αίτηση του Μιχ. Πρωτοπαπαδάκη για πολλούς νομικούς λόγους και επί πλέον γιατί δεν βρέθηκε στα Γενι-

κά Αρχεία του Κράτους και δεν υπάρχει στο φάκελο της δικογραφίας ούτε η προσβαλλόμενη από 15.11.1922 απόφαση του Εκτάκτου Επαναστατικού Στρατοδικείου Αθηνών ούτε τα πρακτικά της δίκης εκείνης, ούτε τα έγγραφα και λοιπά αποδεικτικά μέσα που έλαβαν υπόψη οι στρατοδίκες οι οποίοι το 1922 εξέδωσαν την καταδικαστική απόφαση για τους «οκτώ».

Για την ιστορία, αξίζει να αναφερθεί πως στο Ζ' Ποινικό Τμήμα του Αρείου Πά-

(Συνέχεια στη σελ. 10)

ΕΝΙΣΧΥΣΤΕ ΤΗ «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ» ΓΙΑ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ ΤΗΣ

Ο Γιάννης Μπουτάρης, το μνημείο των Νεοτούρκων και η .. πλακέτα

Δεν πέρασαν παρά ελάχιστες μέρες από την εκλογή του στο αξίωμα του δημάρχου της Θεσσαλονίκης και ο Γιάννης Μπουτάρης έδωσε το πρώτο δείγμα γραφής. Σε συνέντευξή του στην «Ελευθεροτυπία» (19/11) ο νεοεκλεγείς δήμαρχος αποκάλυψε την πρόθεσή του να στήσει στην πλατεία Ελευθερίας μνημεία για τους Εβραίους και την Επανάσταση των Νεοτούρκων. Είπε ο κ. Μπουτάρης: «Είναι μερικά πράγματα που δεν τα ξέρει η Θεσσαλονίκη γιατί δεν διαβάξει Ιστορία.

Η πλατεία Ελευθερίας ονομάστηκε έτσι από τον Κεμάλ Ατατούρκ. Εκεί ξεκίνησε η Επανάσταση των Νεοτούρκων. Στην πλατεία αυτή σκοπεύω να κάνω υπόγειο πάρκινγκ τετραώροφο και επάνω μνημεία για τους Εβραίους Θεσσαλονικείς μάρτυρες και την Επανάσταση των Νεοτούρκων». Εξήγησε μάλιστα ότι το μνημείο αυτό θα αποτελεί κίνητρο να έρχονται στη Θεσσαλονίκη 300 χιλιάδες Τούρκοι «να προσκυ-

νούν τα πατρογονικά τους» όπως, κατά την έκφρασή του, «πάμε εμείς στην Κωνσταντινούπολη, προσκυνάμε την Αγία-Σοφία και χώνουμε τα ωραία μας λεφτά».

Η δήλωση του κ. Μπουτάρη για το μνημείο των Νεοτούρκων, όπως ήταν φυσικό, ξεσήκωσε αντιδράσεις στη Θεσσαλονίκη, ιδίως μεταξύ των Μικρασιατών, των Ποιντών και των Ανατολικοθρακιωτών της πόλης που δεν ξεχνούν τη γενοκτόνο πολιτική των Νεοτούρκων, πολλοί δε ανακά-

λεσαν στη μνήμη τους παλαιότερη πρότασή του να μετονομαστεί κεντρική οδός της Θεσσαλονίκης σε οδό Κεμάλ Ατατούρκ.

Ο Μπουτάρης διαψεύδει

Μετά τη διαμαρτυρία της Παμποντιακής Ομοσπονδίας Ελλάδος το Γραφείο Τύπου της παράταξής το κ. Μπουτάρη διευκρίνισε ότι «ποτέ δεν εκφράστηκε διάθεση για εγκατάσταση μνημείου Νεοτούρκων. Καμία πρόταση ή διάθεση για ανέγερση τέτοιου μνημείου δεν υπάρχει στην επερχόμενη Δημοκρατική Αρχή. [...] Η πλατεία Ελευθερίας σχετικά με τη σύνδεσή της με τους Νεοτούρκους, θα μπορούσε να αποκτήσει μια διακριτική πλακέτα ενημέρωσης, κάτι που εξελικτικά θα αποκτήσουν όλα τα σημεία ιστορικής σημασίας της πόλης. Αυτό συναντάται στις πόλεις με ιστορικό παρελθόν προκειμένου να ενημερώνονται κάτοικοι και επισκέπτες».

(Συνέχεια στη σελ. 15)

Το ΙΑ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο για τον Ελληνισμό της Μ. Ασίας

Ένα ακόμα Συνέδριο για τον Ελληνισμό της Μ. Ασίας διοργάνωσαν ο τομέας Ιστορίας, Δόγματος, Διορθοδόξων και Διαχριστιανικών Σχέσεων της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. και η Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος (ΟΠΣΕ). Το φετινό ΙΑ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο, που είχε θέμα «1922 Μικρασιατική Καταστροφή. Από τη Συνθήκη της Λωζάνης έως σήμερα» διεξήχθη στις 26 και 27 Νοεμβρίου 2010 στην πρωτεύουσα της Βορ. Ελλάδας με την υποστήριξη του Κέντρου Πολιτισμού της Νομαρχίας Θεσσαλονίκης.

Στο συνέδριο παρέστησαν και απηύθυναν χαιρετισμό ο μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμος, ο κοσμήτορας της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ κ. Μιχάλης Τρίτος, οι βουλευτές

κύριοι Γιάννης Ιωαννίδης, Θεόδωρος Καραόγλου και Κώστας Κιλτίδης, ο πρώην ευρωβουλευτής κ. Γιάννης Γκλαβάκης, ο αντινομάρχης Θεσσαλονίκης κ. Διονύσης Ψωμάδης, η αντινομάρχης Θεσσαλονίκης κ. Χριστίνα Κελεσίδου, ο πρόεδρος της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Θρακικών Σωματείων κ. Ελευθέριος Χατζόπουλος.

Εκ μέρους της Οργανωτικής Επιτροπής του συνεδρίου απηύθυνε χαιρετισμό ο κ. Βασίλειος Καραμανλής, αντιπρόεδρος της ΟΠΣΕ, ο οποίος μεταξύ άλλων είπε: «Ο Μικρασιατικός Ελληνισμός, ο Ελληνισμός της καθ' ημάς Ανατολής, ο προσφυγικός Ελληνισμός είναι το κομμάτι εκείνο που βασανίστηκε και πληγώθηκε, όχι μόνο σωματικά και ψυχικά, αλλά και ιστορικά, αφήνοντας πίσω του ε-

Ο Μητροπολίτης Θεσσαλονίκης κ. Άνθιμος χαιρετίζει το ΙΑ΄ Πανελλήνιο Συνέδριο για τον Ελληνισμό της Μ. Ασίας. Δίπλα του ο ομοτ. καθηγητής του ΑΠΘ κ. Ιωάννης Τουλουμάκος που προήδρευε του συνεδρίου κατά την πρώτη ημέρα των εργασιών του.

κατοντάδες χιλιάδες αδικαιώτων νεκρών και εγκαταλείποντας βίαια πατρίδες και εστίες αιώνων. Μαζί του πληγώθηκε ολόκληρη η Ελλάδα. Αυτή η πρωτοφανής εθνική τραγωδία, αυτή η γενοκτονία που ακυρώνει την έννοια της λέξης “άνθρωπος”, ακόμη και σήμερα δεν

έχει αναγνωριστεί ούτε από το τουρκικό κράτος ούτε από τη διεθνή κοινότητα».

Μετά την κήρυξη των εργασιών, έλαβε χώρα η πρώτη συνεδρία με προεδρεύοντα τον ομοτ. καθηγητή του Α.Π.Θ. κ. Ιωάννη Τουλουμάκο. Η πρώτη ει-

(Συνέχεια στη σελ. 16)

Τιμήθηκαν από τη «Βασιλειάδα»

Δύο δικοί μας άνθρωποι, ο Πρόεδρος της Ενώσεως Σμυρναίων, αντιστράτηγος ε.α. Ευάγγελος Τσίρκας και το μέλος του Δ.Σ. του σωματείου μας δημοσιογράφος Ελένη Μπίστικα τιμήθηκαν από το σωματείο «Άγιος Βασίλειος – Βασιλειάδα», το καππαδοκικό σωματείο της Θεσσαλονίκης με την υποδειγματική φιλανθρωπική δράση πρωτίστως υπέρ των ατόμων της τρίτης ηλικίας για τα οποία διατηρεί το «Αρχοντικό των Γερόντων», ένα Οίκο Ευγηρίας που λειτουργεί με ιδανικές προδιαγραφές, εξασφαλίζοντας ευτυχισμένα γεράματα και άνετη ζωή σε 67 άτομα.

Στη κατάμεστη αίθουσα του ξενοδοχείου «Νεφέλη», στο Πανόραμα της Θεσσαλονίκης τα μέλη του Δ.Σ. της Βασιλειάδας με επικεφαλής τον αντιπρόεδρο κ. Βενιαμίν Καρακωστόνογλου, τον γεν. γραμματέα κ. Γιάννη Λεοντιάδη και τον έφορο Έργου και Εκδη-

λώσεων κ. Γεώργιο Απτόσογλου επιφύλαξαν θερμή υποδοχή στους δύο εκπροσώπους της Ενώσεως Σμυρναίων. Τον πρόεδρο κ. Ευάγγ. Τσίρκα και την κ. Ελένη Μπίστικα προσφώνησε εγκάρδια ο καθηγητής Καρακωστόνογλου και αντιφώνησαν οι τιμώμενοι.

Στον κ. Τσίρκα επιδόθηκε τιμητική πλακέτα από τον καθηγητή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Σαββαΐδη ως αναγνώριση της προσφοράς του υπέρ του Μικρασιατικού Ελληνισμού και στην κ. Ελ. Μπίστικα ομοίως τιμητική πλακέτα από τον οργανωτή της εκδήλωσης κ. Γ. Απτόσογλου ως επιβράβευση για τη μαχητική αρθρογραφία της στην «Καθημερινή» που οδήγησε στη διάσωση των οκτώ προσφυγικών πολυκατοικιών της λεωφ. Αλεξάνδρας.

«Η Θεσσαλονίκη ας είναι, για μας, τον κ. Τσίρκα κι εμένα που και οι δύο γονείς μας ήταν Σμυρνιοί, η αγκαλιά που μας

Ο πρόεδρος της Ενώσεως Σμυρναίων κ. Ευάγγελος Τσίρκας και η σύμβουλος κ. Ελένη Μπίστικα λίγο μετά την απονομή των τιμητικών διακρίσεων εν μέσω του αντιπροέδρου της Βασιλειάδας κ. Βενιαμίν Καρακωστόνογλου και του εφόρου κ. Γεωργίου Απτόσογλου.

καλοδέχεται, όπως άλλωστε και η Χίος, η Μυτιλήνη, ο Πειραιάς...» είπε στη σύντομη αντιφώνησή της η Ελένη Μπίστικα και πρόσφερε εκ μέρους της Ενώσεως Σμυρναίων ως «αντίδωρον» το Τετραευαγγέλιον της Παναγίας Σουμελά, στην ομοιογραφία από τη «Μίλητο» για τη «Βασιλειάδα» και την εκκλησία του Αγίου Βασιλείου.

Ακολούθησε καλλιτεχνικό πρόγραμμα με χορούς και τραγούδια της Μ. Ασίας από το εξαιρετικό συγκρότημα του Συλλόγου Σμυρναίων Νέου Ελευθερίου – Κορδελιού (χοροδιδάσκαλος Παναγιώτης Ελευθερίου) και τη χορωδία του ίδιου σωματείου (χοράγχος Ευάγγελος Νανάκος).

Με στέρεα μικρασιατική ρίζα ο νέος μητροπολίτης Ρεθύμνου Ευγένιος

Από την Ιερά Επαρχιακή Σύνοδο της Εκκλησίας της Κρήτης εξελέγη στις 9 Σεπτεμβρίου, παμψηφεί, νέος Μητροπολίτης Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου ο Επίσκοπος Κνωσού Ευγένιος (Ευάγγελος Αντωνιάδης). Την εκλογή ανακοίνωσε στους δημοσιογράφους και τους συγκεντρωμένους κληρικούς και λαϊκούς ο Αρχιεπίσκοπος Ειρηναίος. Στη συνέχεια ο νέος Μητροπολίτης Ρεθύμνης Ευγένιος έδωσε το Μικρό Μήνυμα στο Συνοδικό και αμέσως μετά το Μεγάλο Μήνυμα ενώπιον της Ιεραρχίας, κλήρου και λαού στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό του Αγίου Μηνά.

Η ενθρόνιση του Μητροπολίτη Ευγένιου πραγματοποιήθηκε το Σάββατο 16 Οκτωβρίου στον Ιερό Μητροπολιτικό Ναό των Εισοδίων της Θεοτόκου της πόλης του Ρε-

θύμνου. Νωρίτερα, πλήθος πιστών και οι αρχές του νομού υποδέχθηκαν τον κ. Ευγένιο στα όρια του Νομού Ρεθύμνης, που είναι όρια εισόδου στην εκκλησιαστική επαρχία του. Πρώτος σταθμός στην Επαρχία του ήταν το Μετόχι της Παναγίας του Χάρακα όπου προσκύνησε την Ιερή Εικόνα της Παναγίας της Χαρακιανής.

Ο Δήμαρχος Ρεθύμνου Γεώργιος Μαρινάκης προσφώνησε το νέο Μητροπολίτη μεταφέροντας τα συναισθήματα αγάπης του πιστού λαού για το νέο ποιμενάρχη του. Ακολούθησε η τελετή της ενθρόνισής του όπου ο νέος Μητροπολίτης ευχαρίστησε την Ιερά Επαρχιακή Σύνοδο για την εκλογή του ενώ μνημόνευσε τους προκατόχους του.

Θα πρέπει να σημειωθεί πως ο σεβ. Ευγένιος στον ενθρονιστήριό του λόγο έκανε

ιδιαίτερη αναφορά στους Μικρασιάτες που κατοικούν στη μητροπολιτική του περιφέρεια. «Χαίρομαι», είπε ο ιεράρχης, «γιατί γνωρίζω πως πολλοί άνθρωποι εδώ έχουν ρίζες Μικρασιατικές. Διακρατούν την ιστορία και τις παραδόσεις του ευλογημένου τόπου από τον οποίο ξεριζώθηκαν οι πατέρες τους. Μαθαίνω πως είναι άνθρωποι δημιουργικοί, οργανωμένοι σε συλλόγους και θέλω να βρεθώ κοντά τους γιατί και η δική μου ρίζα, από την πλευρά του πατέρα μου, βρίσκεται εκεί». Σύμφωνα με πληροφορίες της «Μ.Ηχ.» ο πατέρας του σεβ. Ρεθύμνης, Χρήστος, γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1914 και μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή ήρθε πρόσφυγας στο Ηράκλειο της Κρήτης.

Πηγή: Από το Amen.gr

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Κωνσταντίνος Στ΄ 80 έτη από της κοιμήσεώς του

Του ΧΡΗΣΤΟΥ Π. ΜΠΑΛΟΓΛΟΥ

Με την προσήκουσα μεγαλοπρέπεια και τον απαιτούμενο σεβασμό, η Ιερά Μητρόπολη Νέας Ιωνίας και Φιλαδελφείας ωργάνωσε αρχιερατικό και φιλολογικό μνημόσυνο την Κυριακή 28 Νοεμβρίου 2010 στον ιερό Ναό των Αγίων Μεγάλου Βασιλείου και Κοσμά του Αιτωλού Νέας Φιλαδελφείας, υπό την αιγίδα του Οικουμενικού Πατριαρχείου για τον Μικρασιάτη Οικουμενικό Πατριάρχη Κωνσταντίνο Στ΄. Ήταν προγραμματισμένο να μετάσχει και ο Μητροπολίτης Μιλήτου κ.κ. Απόστολος ως εκπρόσωπος της Α.Θ.Π. του Οικουμενικού Πατριάρχου, αλλά την τελευταία στιγμή δεν κατέστη δυνατή η συμμετοχή του. Τον προσήκοντα λόγο εξεφώνησε ο πανοσολογιώτατος Αρχιμ. Τιμόθεος Ηλιάκης. Αξίζει να αναφερθούμε διεξοδικώς στην προσωπικότητα και την δράση του Μικρασιάτη πατριάρχη.

I

Ο Κωνσταντίνος ΣΤ΄ Αράμπογλου (Καρατζόπουλος) υπήρξε γνήσιον τέκνον της μικρασιατικής γής και της παραδόσεως του Φαναρίου. Γεννημένος στην παραθαλασσία πόλη της Προποντιδος Σιγή της επαρχίας Προύσης το 1859- το 1857 κατά τους γονείς του Ιωάννη Αράμπογλου και Ελένη, το γένος Χατζηγεωργίου-, ανατραφείς από τους ευλαβεστάτους γονείς του «εν παιδεία και νουθεσία», διήκουσε τα εγκύκλια μαθήματα στην Αστική Σχολή της γενετείρας του, σπούδασε την ιεράν επιστήμη της Θεολογίας στην Θεολογική Σχολή της Χάλκης (1877-1885), αποφοιτήσας με παναριστία με εναισίμο πτυχιακή μελέτη «Ότι Ψευδής η εν Φλωρεντία Σύνοδος».

Καθηγητής των Θρησκευτικών για ένα έτος (1885-1886) στην κοινοτική σχολή Τσεγκέλιοϊ της επαρχίας Χαλκηδόνος, εισήλθε στον κλήρο, γενόμενος διάκονος υπό του Μητροπολίτου Προύσης Ναθαναήλ (1886), πρε-

σβύτερος και στην συνέχεια πρωτοσύγκελλός του.

Επίσκοπος Ροδοστόλου (5.3.1896-21.7.1899) ως βοηθός του Μητροπολίτου Αδριανουπόλεως, Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτης (22.7.1899-28.6.1906), μετατέθηκε, συνοδικός ών, την 29^{ην} Ιουνίου 1906 στην ιστορική Μητρόπολη Τραπεζούντος¹, προβιβάσθηκε την 2αν Απριλίου 1913 στην Γεροντική Μητρόπολη Κυζίκου. Κατά την πατριαρχεία του Μελετίου Δ΄ Μεταξάκη (1921-1923), στην εκλογή του οποίου δεν μετείχε, μετατέθηκε την 10^{ην} Φεβρουαρίου 1922 στην Μητρόπολη Προύσης, χωρίς όμως να αξιωθεί να μεταβεί λόγω των καιρικών περιστάσεων. Εξελέγη την 8^{ην} Μαΐου 1924 στην Γεροντική Μητρόπολη Δέρκων. Υπηρέτησε τέσσερις φορές συνολικά ως Συνοδικός.

Μετά την βραχεία πατριαρχεία του Γρηγορίου Ζ΄ (Ζερβουδάκη) (Απολλωνία Σίφνου 1850 (1848/1855) - ΚΠολις 17.11.1924, πατρ. 6.12.1923-17.11.1924), το καθεστώς του Οικουμενικού Πατριαρχείου εκ της απορροούσης προσφάτου υπογραφείσης Συνθήκης της Λωζάννης δεν είχε αποσαφηνισθεί πλήρως. Η Ενδημούσα Σύνοδος εξέλεξε την 17^{ην} Δεκεμβρίου 1924 τον Δέρκων Κωνσταντίνο, ως την «πλέον ενδεδειγμένη και επιτυχή» λύση, σύμφωνα με τον Δ. Μαυρόπουλο², δεδομένου ότι ο Κωνσταντίνος ήταν γνωστός σε όλους ως «μύστης της τουρκικής γλώσσης άριστος και των νόμων της Πολιτείας τέλειος κάτοχος», είχε παράλληλα την διπλωματική ικανότητα «να καλλιεργή τας αρίστας των σχέσεων μετά των οικείων πολιτικών αρχών επ' αγαθώ του ποιμνίου Αυτού», σύμφωνα με τον Μύρων Πολύκαρπο³.

Η εκλογή του, που έλαβε χώρα με τους καλύτερους οιωνούς, δεν ευδοκίμησε. Το ραδιούργο πνεύμα ενίων λαϊκών και κληρικών μετά μέρους της Ιεραρχίας, όπως σημειώνει ο Δ. Μαυρόπουλος, έπεισε τον Πρόεδρο της

Μικτής Επιτροπής Ανταλλαξίμων Ισπανό Στρατηγό Δελάρα, όπως καταστήσει τον Πατριάρχη ανταλλάξιμο. Πράγματι, την 30^{ην} Ιανουαρίου 1925, ο Πατριάρχης θεωρηθείς ανταλλάξιμος, ανεχώρησε από την ΚΠολη σιδηροδρομικώς, μετά από παραμονή 43 ημερών, για την Θεσσαλονίκη, όπου για έξι μήνες διέμενε φιλοξενούμενος του οικείου Μητροπολίτου Γενναδίου. Από την Θεσσαλονίκη απέστειλε, πρώτον, διάβημα στην Κοινωνία των Εθνών, δεύτερον, στην Ιεραρχία του Οικουμενικού Πατριαρχείου αμυνόμενος της θέσεώς του⁴ και τρίτον, δέχθηκε την τριμελή αντιπροσωπεία των Θεσσαλονίκης Γενναδίου, Τραπεζούντος Χρυσάνθου και Κασσανδρείας Ειρηναίου. Ο Χρυσάνθος τοποθετήθηκε από την αρχή υπέρ της παραίτησεως και βαθμιαία επείσθη και ο Ειρηναίος. Τελικά, την 22αν Μαΐου 1925 υπέβαλε την παραίτησή του.

Μετά την παραίτησή του ανεχώρησε από την Θεσσαλονίκη, μετέβη στην Χαλκίδα, όπου παρέμεινε για βραχύ χρονικό διάστημα και τελικώς εγκατεστάθηκε στον προσφυγικό συνοικισμό της Νέας Φιλαδελφείας, όπου του παραχωρήθηκε κατοικία. Εφησυχάζων, δεχόταν την παραμυθία και αρωγή του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χρυσόστομου Παπαδοπούλου (Μάδυτος 1868-Αθήνα 1938). Απεβίωσε, κατόπιν οδυνηράς νόσου, το πρωί της Παρασκευής 28 Νοεμβρίου 1930. Στην μεγαλοπρεπή κηδεία του (29.11.1930), στην οποία προεξήρχε ο ίδιος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών μετά των μελών της Ιεράς Συνόδου, απεδόθησαν στον νεκρό τιμές αρχηγού κράτους και το Οικουμενικό Πατριαρχείο εξεπροσώπησε ο εν Αθήναις από της 31^{ης} Ιουλίου 1926 Αποκρισιάρχης του, Μητροπολίτης Τραπεζούντος Χρυσάνθος, ο οποίος έφερε το πένθος της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας και εξεφώνησε τον επικήδειο⁵.

II

Ο Πατριάρχης Κωνσταντίνος άφησε μνήμη αγαθή στον μικρασιατικό πληθυσμό της Νέας Φιλαδελφείας. Ο Δήμος έδωσε το όνομά του στην κεντρική πλατεία της πόλεως, κεντρική λεωφόρος της πόλεως φέρει το όνομά του. Το 2007, με πρωτοβουλία του Εκκλησιαστικού Συμβουλίου του ιερού ναού των Αγίων Μεγάλου Βασιλείου και Κοσμά του Αιτωλού στήθηκε στην ομώνυμη πλατεία χάλκινος ανδριάντας του –έργο του καλλιτέχνη Ζαχαρία Μπεκιάρη-, τα αποκαλυπτήρια του οποίου έλαβαν χώρα την 13^{ην} Μαΐου 2008 από την Α.Θ.Π. τον Οικουμενικό Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίο, παρουσία της Α.Θ.Μ. του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ.κ. Ιερωνύμου και του οικείου Μητροπολίτου.

Ο αοίδιμος Οικουμενικός Πατριάρχης ετίμησε το αξίωμα του ανθρώπου και την μικρασιατική του καταγωγή. Κατέχει δύο μοναδικά ρεκόρ στην Ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου κατά τον 20^{ον} αιώνα. Πρώτον, υπήρξε ο βραχύτερος Πατριάρχης, και δεύτερον, ο μόνος Μικρασιάτης Πατριάρχης-ο δεύτερος ο Μάξιμος Βαλπορτζής (1946-1948) ήταν Πόντιος.

¹ Χρυσάνθου Τραπεζούντος, *Η Εκκλησία Τραπεζούντος*, τόμοι Δ΄ και Ε΄ του Αρχείου Πόντου. Αθήνα εκδ. Εστία, 1933 [ανατ. 1973], σσ. 668-672.

² Δ. Μαυρόπουλος, *Πατριαρχικά σελίδες. Το Οικουμενικόν Πατριαρχείον από 1878-1948*. Αθήναι 1960, σ. 208.

³ Πολυκάρπου Μύρων «Επιμνημόσυνος Λόγος εις τον Αοίδιμον Πατριάρχη Κωνσταντίνον», *Ορθοδοξία* 6 (1931) 62-68, εδών σσ. 65, 66.

⁴ Βασ. Θ. Σταυρίδου, *Οι Οικουμενικοί Πατριάρχαι 1860-Σήμερον. Ιστορία και Κείμενα*. Θεσσαλονίκη, Αφοί Κυριακίδη, 2004², σσ. 523-524.

⁵ Χρυσάνθου Τραπεζούντος «Επικήδειος», *Εκκλησία* 8 (1930) 394-396.

Ο δημοσιογράφος Δημητρός Δάλλας

του ΠΕΤΡΟΥ ΛΙΝΑΡΔΟΥ*

Είναι φυσικό, στο πλαίσιο των επετειακών εκδηλώσεων του Πανωνίου Γ.Σ.Σ., το όνομα του μεγάλου Σμυρνιού ηγέτη Δημητρώ Δάλλα να αναδεικνύεται σε διάφορα επίπεδα δράσης, φιλαθλητικής, κοινωνικής, πατριωτικής, πολιτισμικής, προσκοπικής, ακόμη και με την ευρύτερη έννοια πολιτικής, καθώς ήταν ένας από τους πιο ένθερμους συμπαραστάτες του έργου του Ελευθερίου Βενιζέλου.

Μια άλλη ακόμη ιδιότητα που δεν ήταν πολύ γνωστή και σποραδικά αναφερόμενη είναι αυτή του “δημοσιογράφου” αλλά, με τα κρατούντα την εποχή, τη δημοσιογραφία ασκούσε ως σημαντικός – ερασιτέχνης – δημοσιογράφος.

Αυτή η άλλη πλευρά του Δάλλα δεν ήταν μονοσήμαντη. Δεν αφορούσε μόνο στον αθλητισμό και στον Πανιώνιο. Αναφερόταν σε καίρια θέματα που σχετιζόνταν με τα δρώμενα στην “Γκισούρ Ιζμίρ” και τον Μικρασιατικό Ελληνισμό. Σε έντυπα της εποχής διασώζονται κείμενα του Δάλλα. Άλλωστε είχε ευνοήτη συνάφεια με την εφημερίδα της Σμύρνης “Αρμονία”, εκδότης της οποίας ήταν ο Μιλτιάδης Σεϊζάνης – τύχη αγαθή αδελφός του παππού μου Πέτρου – με συνεργάτη τον Παντελή Καφή, πατέρα του έγκριτου ομότεχνου Γιάννη Καφή και παππού των αδελφών Καφή της σύγχρονης ελληνικής δημοσιογραφίας (ο παππούς μου Πέτρος είχε παντρευτεί την αδελφή του Δάλλα Αλεξάνδρα).

Η παρακολούθηση της πορείας του Δάλλα στο δημοσιογραφικό χώρο τόσο της Σμύρνης όσο και της μεταπροσφυγικής Αθήνας μάς δίνει τη δυνατότητα να εκτιμήσουμε αυτή την όχι πολύ γνωστή πλευρά της προσωπικότητας του Δάλλα, μια δραστηριότητα που την διέκρινε η μαχητικότητα και η συναίσθηση ευθύνης απέναντι στον αναγνώστη.

Ο Δάλλας σε πολλές περιπτώσεις με τα μαχητικά κείμενά του έκανε τη δική του “επανάσταση” για την πρόοδο και εξέλιξη του ελληνικού αθλητισμού.

Όταν το 1919, προολυμπιακό έτος, εν όψει των αγώνων στην Αμβέρσα του Βελγίου κυλούσε ο καιρός με πλήρη αδράνεια της τότε Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων ο “Πανιώνιος”, με την κάποια συμπαράσταση του Απόλ-

Δημητρός Δάλλας.

λωνα, ξιφούληξαν – όπως γράφει ο ιστορικός Παύλος Μανιατάκης, αυτόπτης μάρτυρας των δρώμενων της εποχής – με στόχο την αφύπνιση του Κέντρου, δηλαδή της Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων και του ΣΕΑΓΣ (όπως ονομαζόταν ο αργότερα ΣΕΓΑΣ).

Δάλλας ο επαναστάτης

Τα κείμενα του Δάλλα ήταν πράγματι επαναστατικά καθώς στόχευαν στη συγκρότηση προολυμπιακής ομάδας και στη σύγκληση συνεδρίου με θέμα το όλο πρόβλημα του ελληνικού Αθλητισμού και ακόμη στην ίδρυση χωριστών κατ’ άθλημα ομοσπονδιών. Δυστυχώς, κατά τον Μανιατάκη, η αποτελεμάτωση συνεχίστηκε.

Τελικά μια υποτυπώδης προολυμπιακή ομάδα συγκροτήθηκε το Μάρτιο του 1920. Στο μεταξύ, στην ελεύθερη Σμύρνη, αρθρογραφούσε για το μέλλον του ελληνικού Αθλητισμού ο Δάλλας ο οποίος βρήκε στο πρόσωπο του αρμοστή στην ελεύθερη Σμύρνη Στεργιάδη, μια ιστορικά αμφιλεγόμενη προσωπικότητα, ένα φανατικό διώκτη των ιδεών του. Ο Στεργιάδης ετσιθελικά είχε αποκλείσει τον Δάλλα από τα επίσημα “πόστα”. Αλλά ο “Αετός του Πανωνίου”, όπως κάθε φωτισμένος πρωτοπόρος, δεν κίότρεπε και με πύρινα άρθρα, ενώ ο πόλεμος στη Μικρασία είχε φθάσει στο αποκορύφωμα, συνέχιζε τον αγώνα τον καλό. Πηγή της εποχής, ο Μανιατάκης (στο βιβλίο του “100 χρόνια Νεοελληνικού Αθλητισμού” 1830-1930), γράφει ότι “δικαίως, λοιπόν, εβγήκεν ο Δάλλας στον Τύπο και βροντοφώνησε την ανάγκη μιας αθλητικής επανάστασης” ώστε μεταξύ άλλων, ήδη γνωστών ιδεών, να άρχιζε η προετοιμασία για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1924 στο Παρίσι. Τίτλο στο σχετικό κείμε-

νό του ο Μανιατάκης έβαλε “Αγών του Δάλλα δια του ΤΥΠΟΥ υπέρ μιας αθλητικής επανάστασης”.

ΣΗΜ: ο Δάλλας μαζί με τον Μανιατάκη ήταν στελέχη της ολυμπιακής αποστολής στο Παρίσι όπου με δική τους έμπνευση και πρωτοβουλία έπεσε ο σπόρος της διοργάνωσης των **Βαλκανικών Αγώνων Στίβου**, της πρώτης και πρωτοπόρου περιφερειακής αθλητικής συνεργασίας κρατών στην Ευρώπη και μάλλον στον κόσμο.

Από τον ύμνο του Πανωνίου στην Αθλητική Δημοσιογραφία

Η σχέση του Δάλλα με τα Γράμματα και τις Καλές Τέχνες είχε ως επιβράβευση, το 1901, την ανάθεση σ’ αυτόν της οργανωτικής πλευράς του διαγωνισμού για τον Ύμνο του Πανωνίου, με στίχους ενός μαθητή υπό το ψευδώνυμο “Αηλιώτης” (εξ ου και το Αηλιώ Αθλητικό Κέντρο – Αηλιώτης είναι ένας άνεμος) του τότε νεαρού μαθητή της περιλάλητης Ευαγγελικής Σχολής Νέας Σμύρνης Στέλιου Σπεράντσα, κι αργότερα εξαιρέτου ποιητή αλλά και επιστήμονα, καθηγητή του Πανεπιστημίου της Οδοντοιατρικής.

Η επιτροπή βράβευσης αποτελείτο από το φανατικό της αρχαΐζουσας γλώσσας (γλωσσαμύντορα) καθηγητή Γεώργιο Μιστριώτη και τον νεοφώτιστο δημοτικιστή ποιητή Αριστομένη Προβελέγγιο (που ήρθαν από την Αθήνα στη Σμύρνη) και με συνδυετικό κριτικό ως “ισορροπιστή” τον Σμυρνιό διανοούμενο Νικόλαο Καζάτζη, στενό φίλο του Δάλλα.

Ο Δάλλας ήταν αυτός που διάβασε το σκεπτικό της βράβευσης στο οποίο μεταξύ άλλων γινόταν λόγος “δια την πλήρη αρμονία της ποιητικής έμπνευσης και της καλλιτεχνικής μορφής την οποίαν παρέχει εις ημάς το ποιήμα του υπό ψευδώνυμον Αηλιώτης”.

Ο Δάλλας σε όλη του τη ζωή είχε μεγάλη εκτίμηση στα Γράμματα και στις Καλές Τέχνες. Τα κείμενά του ακολουθούσαν τη δημοτική και σε κάθε πρόσφορη περίπτωση δημοσιογραφούσε με πάθος και δύναμη. Αυτός άλλωστε ήταν, επαναλαμβάνουμε, που κήρυξε από τη Σμύρνη αθλητική επανάσταση κατά της τότε Ελληνικής Επιτροπής Ολυμπιακών Αγώνων για πλημμελή δραστηριότητα όσον αφορά τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1920 στην Αμβέρσα του Βελγίου. Είχε έντονη συμμετοχή στα α-

θλητικά κείμενα των εφημερίδων της Σμύρνης “Αρμονία” και “Εσπερινή”.

Να θυμηθούμε, επίσης, ότι το πανελλήνιο εκπαιδευτικό συνέδριο που οργάνωσε ο Δημήτριος Βικέλας, ο μεγάλος Έλληνας της Ευρώπης και πρώτος πρόεδρος της Δ.Ο.Ε., βράβευσε τον Πανιώνιο και με σημαντικό χρηματικό ποσό αλλά ο Δάλλας παρεκάλεσε τους Βικέλα-Δροσίνη να μη γίνει πολύ γνωστό το θέμα λόγω πιθανών αντιδράσεων της τουρκικής πλευράς. Το χρηματικό ποσό καταγράφηκε στα βιβλία του Πανωνίου ως “δωρεά αγνώστου”.

Το τέλος ενός πρωτοπόρου

Το αποκορύφωμα της δυναμικής δημοσιογραφικής παρουσίας του Δάλλα καταγράφεται δύο χρόνια πριν από το θάνατό του. Παρουσίασε στην εφημερίδα “Βραδυνή” των Αρβατινών την πρώτη πλήρη αθλητική σελίδα σε πολιτική εφημερίδα και πρωτοστάτησε στην ίδρυση Συλλόγου Αθλητικών Δημοσιογράφων, κίνηση που έσβησε με το θάνατό του το 1929. Συμπερασματικά, είναι φανερό ότι ο δημοσιογράφος από πολύ νέος (ακόμη και ως αθλητικός ανταποκριτής) του σημαντικού περιοδικού «Νίκη» του Άγγελου Φέτση (1909-1923) με μεγάλη επιρροή στα αθλητικά δρώμενα επί 15 περίπου χρόνια προωθούσε την Αθλητική Ιδεολογία, μαχητικός και δίχως φραστικές αναστολές, ενώ παράλληλα διετέλεσε και υπεύθυνος έκδοσης του δελτίου του ΣΕΓΑΣ, πολύτιμης πηγής πληροφόρησης για το στίβο κατά το μεσοπόλεμο (από το 1920 και μετά).

Φυσικά η μέριμνά του για την πρόοδο και την υπεράσπιση των δικαίων του Πανωνίου ήταν στις δημοσιογραφικές προτεραιότητές του. Μεταξύ άλλων απέκρουσε ακόμη και τον κίνδυνο **εξαφάνισης του ονόματος του Πανωνίου** όταν επιχειρήθηκε συγχώνευση με ουδέτερο όνομα समाτείων της Σμύρνης μετά το 1922. Η άρνηση του Δάλλα ήταν ότι ο Πανιώνιος έχει και την Ιστορία και τη Δύναμη των μελών και των αθλητών του να επιβιώσει στις σκληρές μεταπροσφυγικές συνθήκες. Όπερ και εγένετο, ευτυχώς χάρι στο σθένος και την αισιοδοξία του οραματιστή “Αετού του Πανωνίου”.

* Ο κ. Πέτρος Λινάρδος είναι δημοσιογράφος και ιστορικός του Αθλητισμού.

Από την
ΜΑΡΙΑ ΒΕΪΝΟΓΛΟΥ

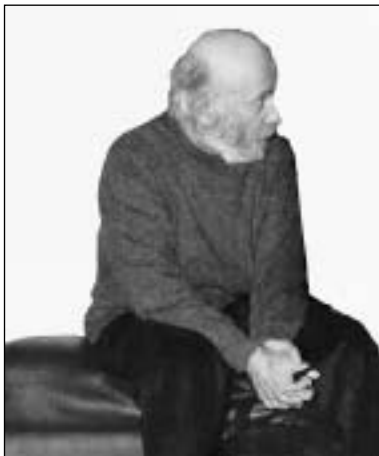
Μερικοί άνθρωποι γεννιούνται «με ένα δρόμο», μια νομοτέλεια φαίνεται να διέπει αρχής τη ζωή τους. Όταν πρόκειται για τους μεγάλους ανθρώπους της Τέχνης, το βλέπουμε συχνά, η αναμφισβήτητη κλίση τους προκαλεί την επιλογή, απορρίπτοντας κάθε άλλη σύμβαση. Βέβαια οι πρακτικοί άνθρωποι, οι «λογικοί» θα σκεφτούν - με συμπάθεια ίσως, αλλά πάντα με δυσπιστία - πως ο νέος άνθρωπος που επιλέγει να ακολουθήσει την Τέχνη, στην αρχή τουλάχιστον, δεν έχει παρά έναν προορισμό, το άδηλον! Ο Κοψίδης ακούγοντας τη γνώμη τους, μάλλον θα χαμογελούσε.

Παρακολουθώντας το δημιουργικό δρομολόγιο του Ράλλη Κοψίδη, όπως ο ίδιος επιτρέπει να αναδυθεί, μες από τα γραπτά του και τα εικαστικά του έργα, θ' αντιληφθούμε τη νομοτελειακή ταύτιση ζωής και έργου σε ένα μεγάλο δημιουργό. Καλλίτερα όμως να παραδώσουμε στη δική του πένα αυτές τις εξομολογήσεις. «Δουλεύω σ' αυτήν την τέχνη της σιωπής, από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, μικρό παιδί σ' ένα μακρινό νησί, κι έπειτα σ' ένα θρακιώτικο ακρογνάμι, με τη βαθύτατη επίγνωση πως κι η απλή γειτονία, κι η απλή προσέγγιση σ' έναν τέτοιο κήπο είναι δώρημα μέγα και πρέπει να είμαι έτοιμος πάντα για ένα μεγάλο ευχαριστώ»¹.

Όταν κάποτε του ζήτησαν να γράψει για τη ζωγραφική δυο λόγια, με κείνα τα μικρά του ευκρινή γραμματάκια που του άρεσε να τυπώνονται οι σκέψεις του, κατέθεσε μια συντριπτική ομολογία: «Γράψε δυο λόγια για τη ζωγραφική... σημαίνει, έμπα μες στην καρδιά της Σιωπής, γιατί αυτό είναι η ζωγραφική. Κι αφού αντικρύσεις τα άδηλα και τα κρύφια, τα νομιζόμενα και μη βλεπόμενα, κατανοείς την πτωχεία των λέξεων, την ανεπάρκεια της λογικής...»

«Κατανοώντας το ανυπέροβλο κάθουμι σε μια πέτρα του νοητού κήπου όπου μαντεύω τα ευφρόσυνα άνθη χωρίς να μπορώ να τ' αντικρύσω και συλλογιέμαι τη δυσκολία του εγχειρήματος». Ο Κοψίδης υπηρετεί με εσωτερική πί-

Ένας Μικρασιάτης καλλιτέχνης με εθνική διάσταση

στη τη ζωγραφική: «...ίσως, ποιος ξέρει, όταν ο ζόφος κάπως λιγοστέψει, κι ανοίξουν στιγμαία οι ουρανοί, ν' αξιωθώ κι εγώ, ο των σχημάτων και χρωμάτων θηρευτής και θεωρός των ανεξηγήτων, ν' αξιωθώ την πολυπόθητη ενατένιση»².

Σε μια τέτοια «τραγική» διαδρομή, η κάθαρση δίνεται από τον ίδιο το ζωγράφο, είναι ο κήπος με τα ευφρόσυνα άνθη που βιώνει ο καλλιτέχνης, η ίδια η λειτουργία του δημιουργού. Κι ο Κοψίδης, συμβολιστής και υπερρεαλιστής, συχνά μας παρέδωσε ζωγραφισμένες, αλλά και με την πένα του, μεταφυσικές κι ανεξερεύνητες πλευρές του κήπου που του «δωρήθηκε», με τα παραξενά πουλιά να τον διατρέχουν και τ' ανθρωπόμορφα φύλλα και άνθη του, με σπίτια του παρελθόντος και καλύβια ταπεινά, με τ' αγριολούλουδα... τους παράξενους ουρανοί και τ' ακρογιάλια, με τις έναστρες νύχτες. Η αισθητική του, αναδύεται από την Ερημιά και το Ελληνικό τοπίο που η ιδιατερότητά του ενορχηστρώνει σοβαρό εσωτερικό διάλογο με την Ιστορία του.

Σιωπηλή παραμένει η διαδικασία την παραγωγής των εικόνων, (γιατί αυτή είναι η καρδιά της ζωγραφικής), οι συνειρμοί, τα γεφύρια που κατασκευάζονται ανάμεσα σε όσα υποδεικνύονται και σ' όσα γίναν, υπήρξαν, υπάρχουν, ή συμβαίνουν. Ο Κοψίδης μπορεί να επεξεργάστηκε τον πυρήνα της μοναξιάς, μπορεί συχνά η ερημιά με τα ταπεινά αλλά πολυσήμαντα άνθη της να αποτελέσει το κεντρικό του σήμα, αλλά το

Στο έργο του Κοψίδη θα εντοπίσουμε αφομοιωμένες πτυχές της νεοελληνικής Ιστορίας, τα βαθιά σημάδια που αφήνει η Ιστορία και τα γεγονότα της επάνω στους ανθρώπους, αλλά και στα τοπία.

αποτελεσμα υπήρξε «λάλον». Και το έργο του, όταν αφουγκραστεί, έχει εσωτερικό ήχο. Διαπιστώνεις εύκολα πως «κάτι», που από φύση του είναι ελεύθερο κι αυθεντικό, στριοφυρρίζει βομβίζοντας διαρκώς μες στο έργο του «σαν το μελισάκι που πετάει ολόγυρα...σαν την πεταλούδα», ο σπινθηροβόλος διάλογος που εισήγαγε στην εικόνα ο δημιουργός. Μια υπέροχη χρωματική παλέττα, οι αμφισιμίες του, η τόλμη των διαλόγων που ο Κοψίδης δεν κουράζεται να εισάγει στις εικαστικές αυλαίες που διαρκώς στήνει, υποδεικνύουν υπερβάσεις του ορατού και της λογικής³.

«Χρώματα που κάποτε είδα και κάποτε άκουσα, εκεί που κάποιος άλλος θα νόμιζε πως τα είδε ή τα άκουσε⁴, θα μας πει.

Τραυματισμένα όνειρα, εξομολογήσεις, αφηγήσεις. Στα ταπεινωμένα και ονειρικά τοπία του στέκονται η Ιστορία, οι ανθρώπινες αναφορές της, από τους ήρωες μέχρι τους ανώνυμους και ταλαιπωρημένους γέροντες και γερόντισσες σημαδεμένους από αμέτρητες ρυτίδες μαρτυρούν τα βιωμένα πένθη, τις λύπες, τις χαρές τα βάσανά τους. Ποιοι είναι και τι λέγουν; ιδίως όταν μας κοιτούν κατενώπιον...

Στο έργο του Κοψίδη θα εντοπίσουμε αφομοιωμένες πτυχές της νεοελληνικής Ιστορίας, τα βαθιά σημάδια που αφήνει η Ιστορία και τα γεγονότα της επάνω στους ανθρώπους, αλλά και στα τοπία, αφού κι αυτά με την μοναδική αισθητική τους υψώνονται στην πολυσήμαντη απλότητα,

στην ατμηλησία και τη βασανισμένη τους χρήση. Το ιδιόρρυθμο αισθητικά και χρωματικά ελληνικό τοπίο προσφέρει - τολμηρά είναι η αλήθεια - σκηηνικά, που ο Κοψίδης αμέσως τα εντοπίζει προκειμένου να εγκαταστήσει εντός τους τη συγκλονιστική του αφήγηση.

Αν προσέξουμε και τον τρόπο εργασίας του, ο Κοψίδης ομολογεί ότι ακόμα από τα χρόνια μαθητείας του πλάϊ στον Φώτη Κόντογλου, πρώτη ερχόταν η αγάπη του για την εικόνα των πραγμάτων. Ακολουθούσαν παρατήρηση και καταγραφή.

«Είχα μια φωτογραφική μηχανή και φωτογράφιζα... η πιο φτηνή και ανεκτίμητη... τα δυο μου μάτια. Ο σκοτεινός θάλαμος της ήταν το μυαλό μου, που όλο ρωτούσε. Για φιλμ έβαζα μέσα της την άμετρη αγάπη μου για την εικόνα των πραγμάτων. Αυτή ήταν η δουλειά μου. Παρατήρηση και καταγραφή. Νεότης άφθονη, όρεξη περισσή, αλλά και πείνα... το μέλλον άδηλο»⁵.

«Κουβούκλιον» αποκαλούσε χωρατεύοντας ο μάστρο Φώτης την κάμαρα όπου δούλευε ο νεαρός Ράλλης, ο ταλαντούχος, εργασιομανής και δυνατός στο σχέδιο και στο χρώμα μαθητής του (κι είχαν περάσει ως το '53 (τότε) από το εργαστήριο του Κόντογλου πολλοί). Βρισκόταν η κάμαρα σε μια ταράτσα στα Πατήσια, χωρίς ηλεκτρικό, απέναντι απ' το σπίτι του δασκάλου. «Ως στρουθίον μονάζον επί δώματος είσαι εκεί πάνω...», αστειευόταν ο δά-

σκαλος, κι όποτε κοιτούσε νύχτα απ' το παράθυρό του, έβλεπε την... πολυθρύλητη λάμπα πετρελαίου του Ράλλη αναμμένη – αυτήν που έκαμψε από νωρίς την όραση του εικοσιτετράχρονου ζηλωτή της βυζαντινής ζωγραφικής. «– βλέπω τη λάμπα αναμμένη και λέω, να, ο Ράλλης εκεί πάνω πάνω σχεδιάζει...»

Αργότερα, αφού έχει πλέον στραφεί σ' ένα θεματολόγιο που απλώνεται πιο πέρα από τη Βυζαντινή τέχνη κι αγιογραφία, ο Κοψίδης θα παρουσιάσει με ποιητικότητα το κίνητρο της στροφής του προς την κοσμική ζωγραφική. «Ο κόσμος είναι ένα κομμάτι ορατό ενός άορατου μεγαλείου... Κόσμος θα πει στολίδι, κέντημα χρυσό...» Αλλά μεσολαβούσαν και πρακτικές διαστάσεις σε κείνη την επιλογή, πααφύλαγαν οι συμπληγάδες. Όπως χαρακτηριστικά πάλι θα γράφει, σε δεύτερο πρόσωπο (αυτοβιογραφούμενος):

«Τέρατα και σημεία για σένα ο πλούτος κι η φτώχεια. Γαμψά τα νύχια και των δυνών...» .Και προειδοποιεί, «Γι αυτό, φυλάξου ζωγράφε απ' τις συμπληγάδες...»⁷ Αλλά... πώς να φυλαχτεί κάποιος που διαρκώς εκτίθεται; (Όχι γιατί εκθέτει τα έργα του, αλλά γιατί τα έργα προοδίδουν πάντα την ανιδιοτελή πτυχή του μεγάλου δημιουργού).

Εντέλει, τον καιρό που αποφασίζει να... «συγυρίσει» όπως λέγει ο ίδιος, να νοικοκυρέψει όσες εκκρεμότητες του απομένουν από μιαν ολόκληρη ζωή (και ποιός δεν μαζεύει τέτοιες...), όταν αρχίζει να καταπιάνεται με το ισοζύγιο της ζωής του, παραδέχεται: «Στα όσα προσπαθώ να περισώσω και να ταχτοποιήσω, έχουν μια θέση ξεχωριστή, σαν πρώτη σειράς στασίδι στην εκκλησιά, τ' αναρρόθμητα τραύματά μου»⁸. Από τον Κοψίδη που εργάστηκε τόσο επίπονα, που τοποθέτησε την κλίση του και την έκφραση ως κυρίαρχο στοιχείο έργου και ζωής (τι είναι ο Ζωγράφος: Μια ζωή ξόδεψε για να βρει ποιο είναι το σωστό γαλάζιο του ουρανού), και που τον χαρακτήριζε ύψιστη αρετή η εντιμότητα, η ειλικρίνεια κι η ανιδιοτέλεια, ακούμε την παρατήρηση: «Όμως, λίγοι είναι οι άνθρωποι που στολίζουν τον όμορφο κόσμο, κι αυτούς πιο πολύ αγαπάει ο ζωγράφος...»⁹

*

Στις 14 του Αυγούστου έφυγε

Αυγουστής ή Ιωνικές νύχτες. Ζωγραφιά του Ράλλη Κοψίδη από το βιβλίο της Μαρίας Βεινόγλου «Το Μεγάλο Πλοίο - Αφηγήματα για τη δική μας Ανατολή», Αθήνα 1994.

από τη ζωή ο μεγάλος συμπατριώτης μας ο ζωγράφος, χαράκτης και συγγραφέας, ο κυρ Ράλλης Κοψίδης. Μισός Καππαδόκης και μισός Ανατολικοθρακιώτης στην καταγωγή, διατηρούσε ευδιάκριτη στο κύτταρό του την Μικρασιατική εγγραφή. Την αποτύπωσε πολλαπλά στο έργο του, στους «διαλόγους» που μόλιμα εγκαθιστά μες στις εικόνες του, στο ύφος του, στις αμφιβολίες και ιδιαίτερα στις λύπες του, ιδίως σε όσα η προσφυγική Ρωμιοσύνη πίστευε και οραματιζόταν. Ακόμα κι η επιλογή του ζωγραφικού «ύφους» της τόσο ιδιαίτερης «Παιδικότητας» – απόλυτα συνειδητή στον Κοψίδη, και... κάθε άλλο παρά ναϊφ – πιστεύουμε πως αναδύεται από την απaráγραφτη εκείνη εγγραφή (τραυματική κι ονειρική) ενός παιδιού προσφύγων... Από την λαϊκή και θρησκευτική παράδοση ενός πολύ μεγάλου, πολιτισμικού χώρου που έχει κληρονομήσει.

‘Το παιδί τούτο – παιδί το λέω γιατί ήταν έτσι ψυχικά – μ’ όλα τα στραπάτσα που του έλαχαν, άφθονα πρόσβαρα και συντριπτικά – το παιδί τούτο λοιπόν καθόταν στην άμμο, εκεί στην Αλεξανδρούπολη κι έβλεπε το γυαλό τον απειλητικό και θυμωμένο»

«... Έβλεπε κι άκουγε ένα βουητό που έφευγε η ταραχή του νερού, η Νοτιά, που είχε φρεσκάρει και κρατημό δεν είχε... Πάσχιζε να ξεδιαλύνει την προγονική πάτνια γη, εκεί απέναντι στον Αίνο, που τώρα είναι κει μαύρη Τουρκιά... Παιδί προσφύγων, ήξερε καλά τη μαυρίλα της»¹⁰

Απ' την προσφυγιά και τα Ρω-

μαϊκά «Πάθη» αναδύεται και το βασικό του σύμβολο, που συστηματικά παρουσιάζει στα έργα του, το «αρχέτυπο» αγκάθι.

«Εγώ μιλώ για τις δαγκωματιές, τους ακρωτηριασμούς, τα ακάνθινα στεφάνια. Και με ρωτούν γιατί ζωγραφίζεις τ' αγκάθια; Και τι να πω; Καθήστε να σας ξεδιπλώσω ολόκληρη τη ζωή μου; Πώς και πότε; Κατά τη διάρκεια ενός καφέ κι ενός τσιγάρου; Τι καλά θα ήταν να μην πολυρωτάνε... αλλά να συλλογούνται των άλλων και τα δικά τους παθήματα που ακούγονται (αν έχεις αυτιά), μέσα στο παγκόσμιο ποδοβολητό, που βγαίνει από τις σελίδες της Ιστορίας. (Τις «δέλτους» που λένε). Γιατί η Ιστορία δεν είναι βιβλίο. ... Είναι μια αλάνα... Η Ιστορία η δική μου κι η δική σου είναι ένα κομματάκι απ' αυτήν. Σχεδόν ένα τίποτα, αλλά δικό μας».

Ο Κοψίδης έχει την άποψή του για το τι είναι η Παγκόσμια Ιστορία, ποιοι και... πώς την γράφουν (παγκόσμιο ποδοβολητό κι' αλάνα γεμάτη γαϊδουρομούλαρα που κλωτσούν το ένα τ' άλλο και γεμίζουν κοπριές). Αν και Ελληνοκεντρικός, ασπάζεται την ιστορική συνέχεια, στο μέτρο που απηχεί τη μακροαίωνα παράδοση ενός λαού με πολλαπλή προέλευση. Το τελευταίο συγκεκριμενοποιείται στην εικονογράφηση του βιβλίου της Στ' τάξης Δημοτικού του Οργανισμού Σχολικών Βιβλίων, αλλά και στο τελευταίο μεγάλο έργο του, τη «μικρή εικαστική μυθολογία του Κάστρου της Λήμνου». Θεωρούμε απαραίτητη μια μικρή αναφορά στο μεγάλο αυτό έργο:

Στις κεντρικές μορφές της Ρω-

μαϊκής παράδοσης που αποτυπώθηκαν στα έργα του Κοψίδη (Μακεδονομάχος, Μέγας Αλέξανδρος, Διγενής Ακρίτης, Παπαδιαμάντης κ.ά), τελευταία και δεσπόζουσα εγκαθίσταται αυτή του Ανατολίτη, που παριστάνεται με το πρόσωπο του ίδιου του (συμβολιστή) Κοψίδη. Με σκηνικό τις ακτές της Λήμνου που κοιτούν στο βορεινό Αιγαίο, (φύλακα και πόντο απύθμενο, με την επίφαση εντυχίας και τη λατρεία ειδώλων¹¹), η «μυθολογία του Κάστρου»^{*} φανερώνει πως ο ζωγράφος έχει πραγματοποιήσει ένα μεγάλο, σοβαρό ισολογισμό. Βλέπουμε για ποιο... «συγυρίσμα» μας μιλούσε... Και με την χαρακτηριστική του εικονική «αφηγηματικότητα», τώρα μας παρουσιάζει όλα όσα αναδύθηκαν πέρα από το ορατό, συμβολικά, μεταφυσικά και υπαγόρευσαν το σπουδαίο έργο του. Στο κέντρο του πίνακα πάντα το «παιδί» με το καράβι, έπειτα οι ροδομάγουλες γυναίκες, από την αστική όσο και τη λαϊκή παράδοση, μια σειρά από ήρωες και μαχητές, τα σπίτια με τις όψεις τους όλο παράθυρα, σαν εκείνα τ' αληθινά της Σινασού και του Νέβσεχιρ που συχνά μελετούσε με μεγενθυτικό φακό από χαλκογραφίες και φωτογραφίες λιθογραφιών, τα περασμένα χρόνια. Έπειτα έρχονται διάφορα σύμβολα, ανθρωπόμορφα πουλιά κι απειλητικά, δηκτικά φύλλα, ένα άλογο, ιπτάμενοι όφεις-δράκοι, μια φιγούρα σαμάνου με την ημισέληνο... Κάποια από κείνα που χρειάστηκε κάποτε... «να πετάξει στο

(Συνέχεια στη σελ. 15)

Ο Νεομάρτυρας Άγιος Γεώργιος ο Νεαπολίτης προστάτης των Καππαδοκών προσφύγων

Δεκαετία του 1950. Οι Νεαπολίτες Θεόδωρος Νοταράς, Άννα Γεωργιάδου και Ευθαλία Αντωνιάδου καταθέτουν στους συνεργάτες του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών τις μαρτυρίες τους για τον ξεριζωμό των Νεβσερλήδων.

Αρχές Σεπτεμβρίου 1924, αναχώρηση από την πατρίδα. Ταξίδι χωρίς επιστροφή με δρομολόγιο Ανακού, Μαλακοπή, Λίμνα, Νύδη, Ουλούκισλα, Γένιτζε και στις 22 Σεπτεμβρίου άφιξη στη Μερσίνα. Εκεί επιβίβαση στο ατμόπλοιο «Αρχιπέλαγος». Τρεις χιλιάδες ψυχές πάνω σ' ένα σαπινοκάραβο.

«Μια, δυο, τρεις μέρες καλά πηγαίναμε. Την τέταρτη μέρα σηκώνεται μια τρικυμία που τα χάσαμε ...Χαλασμός, σαν καρυδότσουφλο πήγαινε το μπαπόρι. Τη νύχτα το ίδιο, και την άλλη μέρα το ίδιο. Την τελευταία ώρα που θα μπαίναμε στις βάρκες για να σωθούμε, ο παπα-Ιγνάτιος θυμήθηκε το λείψανο του αγίου Γεωργίου. Πήγε στον πλοίαρχο, κατέβηκαν στην αποθήκη και βρήκαν την κάσα του αγίου αναποδογυρισμένη. Γύρισαν την κάσα, την ταχτοποιήσαν καλά, κι αμέσως έγινε γαλήνη. Έκαμε τότε ο παπα-Ιγνάτιος παράκληση. Το φέραμε το λείψανο στην Ελλάδα και το έχουμε στην εκκλησία του Αγίου Ευσταθίου στη Ν. Νεάπολη»¹.

Προστάτης των Νεαπολιτών αλλά και όλων των Καππαδοκών προσφύγων, ο Νεομάρτυρας Γεώργιος τους οδήγησε με ασφάλεια στη νέα τους πατρίδα και από τότε τους στηρίζει και τους ποδηγετεί στο δρόμο της ηθικής και της προόδου. Η ιστορία της ζωής, του πνευματικού και του φιλανθρωπικού του έργου καθώς και του μαρτυρικού του θανάτου έμεινε στη μνήμη των ξεριζωμένων Νεβσερλήδων σαν ένα παραμύθι που οι γιαγιάδες το διηγούνταν στα εγγονάκια τους. Κάπως έτσι την αφηγείται στο συνεργάτη του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών στο σπιτάκι της στην Κοκκινιά η Νεαπολίτισσα Άννα Γεωργιάδου στις 15-11-1955.

«Μια φορά, πολύ παλιά, λέγαν πως ήταν στη Νεάπολη ένας παπάς, ο παπα-Γιώργης. Ήταν πολύ καλός παπάς, άγιος παπάς. Γι' αυτό τον φω-

Ο Άγιος Γεώργιος ο Νεαπολίτης. Εικόνα τέμπλου. Έργο Φωτίου Κόντογλου στο Ναό του Αγίου Ευσταθίου Νέας Ιωνίας (Αττικής), όπου φυλάσσεται και το χαριτόβρυτο λείψανο του Αγίου.

νάζανε και σε άλλα χωριά να λειτουργήσει. Έφυγε ένα πρωί να πάει στη Μαλακοπή. Στο δρόμο τον πιάσανε ληστές, τον έλκεισαν κι ύστερα τον σκότωσαν. Πέρασαν χριστιανοί, τον γνώρισαν, πήραν, τον έθαψαν κι έγραψαν πάνω στην πλάκα «Παπα-Γιώργης».

Περνούσαν μέρες και οι Νεαπολίτες δεν έβλεπαν να γυρίζει ο παπάς. Αρχισαν να υποψιάζονται το κακό. Μα πάλι σκέφτηκαν μήπως τον κράτησαν οι Μαλακοπιίτες. Στέλνουν και τον γυρεύουν. Οι Μαλακοπιίτες που τον περίμεναν τόσες μέρες και δεν τον είδαν, τι να πουν; Κατάλαβαν πως κάποιο κακό έγινε. Και από τη Μαλακοπή και από τη Νεάπολη άρχισαν να γυρεύουν τον παπα-Γιώργη [...] Ένα πρωί ένας από τους μεγάλους* που ήσαν στη Νεάπολη τότε, είπε στους άλλους άντρες πως μια γυναίκα πήγε στο σπίτι του και του είπε να πάνε να σκάψουν στο Κομπιάντερε** και θα βρουν τον παπα-Γιώργη. «Ο παπα-Γιώργης ήρθε δυο φορές στον ύπνο μου και μου είπε πως “την ημέρα που πήγαίνα στη Μαλακοπή να λειτουργήσω με πιάσανε ληστές, με γδύσανε και μετά με σκότωσαν”. Δυο φορές το είδα το όνειρο».

Σηκώθηκαν οι μεγάλοι, μαζί μ' αυτούς και άλ-

λοι χωριανοί, πήγαν, έσκαψαν και βρήκαν το λείψανο. Το βρήκαν και το γνώρισαν από την πλάκα που είχε πάνω. Μοσκοβολούσε όταν το άνοιξαν. Το έβαλαν σε μια κάσα και το έφεραν στη Νεάπολη. Όλες τις αρρώστιες τις έκανε καλά. Ούτε τη μέρα ούτε τη νύχτα δεν έμενε μοναχό το λείψανο. Απ' όλα τα μέρη έτρεχαν οι αρρώστοι, ξάπλωναν γύρω από την κάσα του και γίνονταν καλά»².

3 Νοεμβρίου 2010. Ο ναός του Αγίου Ευσταθίου στη Νεάπολη της Ν. Ιωνίας γεμάτος από πλήθος πιστών που ψάλλουνε το απολυτίκιο του Νεομάρτυρα.

Νεαπόλεως γόνος, Ιωνίας της Νέας το καύχημα και των ορθοδόξων προστάτης, Ιερομάρτυς Γεώργιε, θαυμάτων ανεδείχθη ποταμός η θεία του λειψάνου σου σορός· αναβλύζει γαρ ιάσεις παντοδαπάς τοις ευλαβώς κρανιάζουσι: Δόξα τω σε δοξάσαντι Χριστώ, δόξα τω σε αφθαρτώσαντι, δόξα τω δωρισμένω σε ημίν πρέσβην ακοίμητον.

Αυτή τη σημαντική επέτειο για τους Νεαπολίτες ειδικά, αλλά και για όλους τους Καππαδόκες γενικότερα, διάλεξε η Πολιτιστική Ένωση Μικρασιατών Νέας Ιωνίας Αττικής «Η Καππαδοκία» για να εγκαινιάσει τα γραφεία του Συλλόγου, ανακηρύσσοντας ταυτόχρονα το Νεομάρτυρα Γεώργιο το Νεαπολίτη προστάτη Αγίο της.

Μια μεγάλη γιορτή, μια σπουδαία μέρα για την Πολιτιστική Ένωση Μικρασιατών «Η Καππαδοκία», στην οποία ευχόμαστε να είναι πάντα δημιουργική και να γιορτάσει στο μέλλον πολλές τέτοιες επετείους.

Αρχάγγελος Γαβριήλ

* Τους προύχοντες.

** Τοποθεσία ανάμεσα στη Νεάπολη και τη Μαλακοπή.

1. Μαρτυρία Άννας Γεωργιάδου βλ. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *Η Έξοδος*, τομ. Β', Αθήνα 1982, σ. 144. Για την πολύ μεγάλη φουρτούνα έχουμε μαρτυρίες προσφύγων και από άλλες περιοχές, όπως αυτή της Σοφίας Δεβλέτογλου από την Αραβισό (Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *ό.π.*, σ. 155)

2. Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, *ό.π.*, σσ. 142, 143.

Άκυρη η απόφαση του Στρατοδικείου

(Συνέχεια από τη σελ. 3)

γου που έλαβε την απόφαση συμμετείχαν οι δικαστές: Θεοδώρα Γκοϊνή, αντιπρόεδρος Αρείου Πάγου, Κωνσταντίνος Φράγκος, Ιωάννης Παπαδόπουλος, Ιωάννης Γιαννακόπουλος – εισηγητής και Ανδρέας Ξένος, αρεοπαγίτες. Εισαγγελέας της έδρας ήταν ο αντιεισαγγελέας του Αρείου Πάγου Νικόλαος Τσάγγας.

Μετά την έκδοση της απόφασης η ΟΠΣΕ εξέδωσε Δελτίο Τύπου, το οποίο αναφέρει

τα εξής: «Η Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος, σχετικά με την απόφαση του Ζ' Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου με την οποία έκανε δεκτή την αίτηση του κ. Μιχάλη Πρωτοπαπαδάκη, ο οποίος είναι εγγονός του πρώην Πρωθυπουργού Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη, και έπαινε οριστικά την ποινική [δίωξη] σε βάρος των ξέι, λόγω παραγραφής, δηλώνει ότι θα τοποθετηθεί εμπειριστατωμένα, αφού λάβει και ε-

πίσημα το σκεπτικό και την απόφαση από το Ανώτατο Δικαστήριο της Ελλάδος, σε κοινή συνέντευξη τύπου με το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών και Μελετών “Ελευθέριος Βενιζέλος”. Η Ομοσπονδία Προσφυγικών Σωματείων Ελλάδος (ΟΠΣΕ) σέβεται την απόφαση του Ανωτάτου Δικαστηρίου, ωστόσο εκτιμά ότι η ιστορία γράφεται από ιστορικούς και όχι [από] δικαστικούς λειτουργούς».

Το πρώτο προσφυγικό μωρό της Αμυγδαλιάς Κοζάνης

Των ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΑΜΑΤΟΓΛΟΥ*

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Ευτυχώς οι Χιώτες, Ίωνες κι αυτοί και συνεργαζόμενοι με τους αδελφούς τους πέρασαν τον Αιγαίο, έσπευσαν μικροί και μεγάλοι να βοηθήσουν τους αλαφιασμένους πρόσφυγες. Πολλούς τους προώθησαν με αραμπάδες και προπάντων με πλεούμενα κάθε λογής στους Βροντάδες λίγο πιο βόρεια. Εκεί στο ονομαστό σχολείο του Βούρου καταλάγιασε μαζί με άλλες και η οικογένεια του Νίκου και της Παρασκευής μαζί με τα δυο τέκνα της και τη γιαγιά Μερσίνη. Στη μεγάλη αυλή του Εκπαιδευτικού Ιδρύματος ο Δήμος της Ομηρούπολης, όπως λέγεται σήμερα η κομόπολη, με τη βοήθεια εθελοντών και των ιδίων των κληρηγμένων, κατασκεύασε πρόχειρα παραπήγματα-παράγκες, μικρά δηλαδή δωμάτια με ξύλινα πατώματα τα περισσότερα και χωρίσματα στα πλευρά: τα τελευταία σε κάποιες περιπτώσεις ήταν εντελή με κουρελούδες ή χαρτόνια, σεντόνια ή πανιά! Κάτω από αυτές τις άθλιες συνθήκες οι κατατρεγμένοι έβγαλαν το χειμώνα. Την άνοιξη του 1923 γεννήθηκε μέσα σε ένα τέτοιο φτωχικό γιατάκι το πρώτο προσφυγικό μωρούλι, η Μαρίτσα: μια παχουλή παιδούλα, που όλοι αγαπούσαν και την αντιμετώπιζαν ως ευοίονο προάγγελμα για την καινούρια σελίδα του βίου τους. Και ήθελαν να διευκολύνουν τη λεχούσα στα θέματα διατροφής και ανάπαυσης, καθαριότητας και υγιεινής. Και αυτό φάνηκε καθαρότερα, όταν η νιομαμά έσπυψε στο μισοσκάδατο να σηκώσει ένα μωρουδιακό και ατυχώς την χτύπησε ένα “γυμνό-ξυλο μιας αγριοσυνιάς με αποτέλεσμα να χυθεί το μάτι της: αποκόλληση του αμφιβληστροειδούς χιτώνος! Παρά το ατύχημα αυτό και οι φιλόξενοι νησιώτες χαιρόνταν για το αγγελοῦδι, που έδινε αισιόδοξο τόνο στον καταλιισμό. Και εύχονταν να πραγματοποιηθεί σύντομα αυτό που παρατήρησε ο Ουγκό και τους το θύμιζε ο δάσκαλος: πως είναι:

“Ευτυχισμένο το σπίτι εκείνο, μέσα στο οποίο βρισκονται ενομένα το λίκνο του παιδιού και η πολυθρόνα της γιαγιάς”!

Κι όταν άνοιξαν οι καιροί κι ήρθε η ώρα οι Μικρασιάτες να αναχωρήσουν από το πρόσκαιρο κατόλισμα, τους ευχαρίστησαν διαχρυσισμένους τους καλούς Χίους για τη φιλάδελφη συνδρομή τους. Κι εκείνοι συγκληνμένοι τους κατευόδω-

ναν και τους έλεγον το Μαριτσάκι να είναι το γούρι τους στη μελλοντική τους πορεία. Και μόλις οι ξεσπιτωμένοι μπάρκαζαν στο πλοίο και κατηφόριζαν στο νότιο άκρο του νησιού, χαϊρέτησαν με βουρκομένα μάτια τη Γενέθλια Γη, τα υψώματα της οποίας έβλεπαν για ύστατη φορά:

“Ιωνία αγαπημένη,
η εικόνα σου θα μένει
ζωντανή μες στην καρδιά
κι ας με διώχουν μακριά...”

Στάθμευσαν στον Πειραιά απ’ όπου στη συνέχεια με άλλο καράβι βγήκαν στη Θεσσαλονίκη. Από εκεί μεσοκαμπίζι έφτασαν στο Γιδά, την Αλεξάνδρεια. Παραγωγικός ο τόπος και κοντά στο μεγάλο λιμάνι της Βόρειας Ελλάδας. Τα λιμνάζοντα νερά όμως και η υγρασία που ευνοούσαν την ελονοσία τους οδήγησαν δυτικότερα στο Μπουγιούκ Τεκελέρ της Κοζάνης, που το ήξερε ο Νίκος Δελής από την απελευθερωτική πορεία του με τον Ελληνικό Στρατό το 1912! Εδώ ξεπέζεψαν και η κάθε οικογένεια βολέυτηκε σε ένα από τα εγκαταλελειμμένα τουρκικά σπίτια. Είχε ήδη υπογραφεί η Συνθήκη της Λωζάνης και είχε αρχίσει να εφαρμόζεται η ανταλλαγή των πληθυσμών. Οι Τούρκοι φεύγοντας άφησαν ένα κοπάδι πρόβατα κάπου 261. Έπρεπε αυτά να μοιραστούν στις νιο-φερμένες 36 οικογένειες. Τη διαίρεση την έκανε ο ...εγγράμματος Νίκος, που αποφάνθηκε: 7 πρόβατα και ένα ποδάρι σε καθεμιά. Αυτό το είπε αστεϊωδώς, γιατί περίσσευαν 9 πρόβατα επί 4=36 πόδια. Όμως στις 8 πολυμελέστερες οικογένειες έδωσαν από 1 παραπάνω και το ένατο το χάρισαν στο Μαριτσάκι, στο πρώτο παιδόπουλο του χωριού!

Εδώ λοιπόν στο Μεγάλο Χωριό ρίζωσαν οι περιπλανώμενοι και εδώ μεγάλωσε και η Μαρίτσα σε δύσκολες συνθήκες στην αρχή. Ένα πρόβλημα μεγάλο ήταν ο ύπνος του βρέφους, πράγμα αναγκαίο για την υγεία και την ανάπτυξη του, όπως λέει ο θμύσοφος λαός μας: “Ο ύπνος θρέφει το παιδί κι ο ήλιος το μοσχάρι”. Γι αυτό, αφού ακόμη δεν είχαν κρεβατάκι, η μητέρα του καθόταν κάτω με τεντωμένα τα πόδια της προς τα εμπρός και ξάπλωνε με προσοχή την κορούλα της. Την τραμπάιζε κατόπι μαλακά δεξιά κι αριστερά και της τραγουδούσε με τη γλυκιά φωνή της τρυφερά νανουρισμάτα:

“Κοιμήσου, αγγελοῦδι μου
με το γλυκό τραγουδι μου
σου παράγγελα παιχνίδια,
ρούχα και πολλά στολίδια”.

Γρήγορα ο Νίκος κατασκεύασε ένα ξύλινο μπεσίκι, μια μικρή βαρκούλα, που έβαζε το μικρό η μαμά και το λίκνιζε πέρα δώθε απαλά νανουρίζοντας το συγχρόνως:

“Νάνι, νάνι σου τραγουδά,
για να σε νανουρίσω
σιγά την κούνια σου κουνώ,
ώσμε να σε κοιμήσω”.

Κι ύστερα από κάθε τετράστιχο παρεμβάλε και την απαραίτητη επωδό, το ρεφρέν, που διάνθιζε τα αυτοσχέδια στιχάκια της:

“Έλα, Ύπνε, πάρε μού το
και μεγάλο φέρε μού το”

Παιδικά τραγούδια της έλεγε, σαν είχε ξετσομμίσει, της έλεγε και ο ηδύφωνος πατέρας της κάπου κάπου, παίρνοντας την αγκαλιά:

“Από κάτω απ’τα ραδίκια
κάθοντα δυο πιτσιρικά:
κουβενιάζουν τα δικά τους,
τα τρανά ονειράτα τους”

Και τα χρόνια περνούσαν φτωχικά, αλλά η κατάσταση όλο και βελτιωνόταν. Η Μαρίτσα είχε και άλλα τρία αδελφία: τη Στάσα, τη Νότα και το Χρίστο. Μ’αυτά και με άλλα συγχωριανόπουλα έπαιζαν στα ντουρσέκια και στους αβλαγάδες. Στο Δημοτικό ήταν αρίστη μαθήτρια. Την έβαζε η Βασιλική Μπλάτζα, η δασκάλα να διαβάζει την Άπασα Ύλη, για ν’ακούει και να μαθαίνουν τ’άλλα παιδιά. Μα για περαιτέρω σπουδές ούτε να το διανοηθούν οι γονείς της...

Γ’αυτούς όπως και για όλους τους χωριανούς ο σκοπός ήταν η επιβίωση και η νοικοκυροσύνη. Το αποδοτικότερο σχολείο ήταν το σπίτι, ιδιαίτερα για τις κοπέλες. Και η Μαρίτσα κοντά στη μητέρα της και στη γιαγιά της έμαθε καλό νοικοκυριό, βοηθώντας παράλληλα και στις αγροτικές εργασίες. Και όλο της έκαναν ντεμπίχι να είναι κατά περίπτωση οικονομία ή απλοχέρα: να μην είναι:

“Νοικοκυρά στα πίτουρα και σπάταλη στ’αλειού”...

Και η Μαρίτσα την ήθελε τώρα, που είχε α-

νάγκη το Έθνος μας, για να ν’αι ζεστοί οι στρατιώτες μας στα βουνά της Πίνδου. Ανάμεσα σ’αυτούς και οι Αμυγδαλιώτες και συγκεκριμένα ο γαμβρός της Μαρίτσας Στασός, ο θεός της Γιάννης και ο αδελφός της Γιώργος. Ο τελευταίος μάλιστα έπαθε χρονοπαγήματα, ώστε οι γιατροί να του κόψουν τα άκρα στα πέλματα! Στράτευσαν και οι Αμυγδαλιώτισσες τον εαυτό τους, όπως και άλλες Ελληνίδες, και έπλεκαν νυκθημερόν πουλβέρ και κουκούλες, κάλτσες και γάντια. Η Μαρίτσα ήταν εξειδικευμένη στις μακρομάνικες φανέλες με μακρύ λαιμό, που γυρίζε δυο δίπλες. Και ένιωθε εθνική υπερηφάνεια που της δινόταν η ευκαιρία να συνδράμει και εκείνη στον Αγώνα της Φυλής, όπως το σιοτραγουδούσε:

“Το δικό μου το κανόνι
είναι το μικρό βελόνι
μ’ αυτό πλέκω το πλεκτό,
που ζεσταίνει το Στρατό!”

Αυτά τα μάλλινα έγιναν αιτία να εντοπίσει ο πατέρας της Μαρίτσας τον αδελφό του, που δεν ήξερε τίποτε γ’αυτόν από τη Μικρασιατική καταστροφή. Γιατί τα έστειλαν οι γυναίκες επωνύμως μέσω Κοζάνης στο Μέτωπο και μετά από δυο εβδομάδες περίμεναν τον ταχυδρομό να φέρει τα δελτάρια, που το καθένα είχε το όνομα του οπλίτη που φορούσε το πλεκτό. Ένα λοιπόν δελτάριο που παρέλαβε η Μαρίτσα έγραφε με καθαρά γράμματα:

“Ευχαριστώ για τη ζεστή φανέλα
Μανόλης Δελής Σαμώτης”.

Η χαρά και η συγκίνηση κυρίως του πατέρα της δεν περιγραφόταν. Έκτοτε τα δυο αδελφία, ο Νίκος και του Μανόλη ο πατέρας Σπύρος, που πήραν διαφορετικούς δρόμους κατά τη φυγή αλληλογραφούσαν συχνά. Δεν κατάφεραν όμως να συναντηθούν. Αυτό το πέτυχαν τα εξαδελφία, αργότερα, όταν ο Βαγγέλης ανέβηκε και υπηρετήσε τη στρατιωτική του θητεία και στην Π.Α.Π. πάνω από την Αμυγδαλιά. Η Κατοχή που ακολούθησε και ο Εμφύλιος Σπαρταγμός χτύπησαν αλύπητα και το Χωριό αυτό. Η Μαρίτσα τώρα ήταν μια κόρη ψηλή και μελαχρινή με μεγάλα μάτια και πολλά πολλά μαλλιά. Αυτά τα χτενίζε μπουρμάδες, όπως έλεγε τις πλεξούδες η Μπουτζαλιά μητέρα της, γιατί τα τύλαε πίσω σ’ένα φανταχτερό κότσο. Άλλοτε πάλι τα άφηνε αμολητά να πέφτουν στους ώμους της φουφουλωτά. Αυτό το χαρακτηριστικό της γνώρισμα στάθηκε ικανό να της κοτσάρουν το παρατσούκλι. Μαλλιάγκα και Μαλλιαγκού. Δεν την ενόχλησε αυτό το παρατίλιο, παρά αντιλαμβάνοντάς ότι τα πλούσια μαλλιά της προσέδιδαν χάρη και ομορφιά.

(Συνεχίζεται)

* Ο κ. Γιάννης Σταμάτογλου είναι Φιλολόγος - Ιστορικός και μέλος της Ενότητας Σμυρναίων.

Προς τα Μέλη και τους Φίλους της Ενωσης Σμυρναίων

Εάν διαθέτετε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) σας παρακαλούμε θερμά να μας ενημερώσετε στη διεύθυνση
ensmyrn@otenet.gr

Μας βοηθάτε να επικοινωνούμε μαζί σας σε ηλεκτρονική μορφή ταχύτερα και χωρίς τα έξοδα που απαιτεί η συνηθισμένη αλληλογραφία.

Βραβεία ιστορικής μελέτης και ποίησης για τον Ελληνισμό της Μικράς Ασίας

ΕΝΑΣ νέος θεσμός, αυτός της βράβευσης ιστορικών μελετών και ποίησης, προστίθεται στο ενεργητικό της Ένωσης Σμυρναίων – Μικρασιατών Βορ. Ελλάδος χάρις στο κληροδότημα της λογοτέχνιδος Νανάς Κοντού. Μετά από απόφαση της τριμελούς κριτικής επιτροπής, τα βραβεία του Α' Πανελληνίου Διαγωνισμού Ιστορικής Μελέτης και Ποίησης που προκήρυξε η Ένωση δόθηκαν ως εξής:

■ **Ιστορική Μελέτη.** Το βραβείο των 2.000 ευρώ μοιράστηκε στους κυρίους *Γεώργιο Καλαφίτη* («Η Σμύρνη τον 17^ο και 18^ο αι. Συμβολή στη μελέτη της οικονομικής και κοινωνικής ζωής της πόλης») και *Ιωάννη Κατσιή* («Η εγκατάσταση των Μικρασιατών προσφύγων στην ελλαδική επικράτεια: Διαδικα-

Αναμνηστική φωτογραφία με τους πρώτους βραβευθέντες, τα μέλη της κριτικής επιτροπής του διαγωνισμού, το δήμαρχο Καλαμαριάς κ. Μπακογλίδη και τον πρόεδρο της Ένωσης Σμυρναίων – Μικρασιατών Β.Ε. κ. Ευθύμιο Αρτζόγλου.

σίες και Αποτίμηση) καθώς τα έργα τους κριτήθηκαν ισάξια. Στην ίδια κατηγορία έπαινο έλαβαν η κ. κυρία *Παρθένα Τσοκτουρίδου* και διάκριση ο κ. *Παναγιώτης Παρασκευαΐδης*.

■ **Ποίηση.** Το χρηματικό έ-

παθλο των 1.000 ευρώ μοιράστηκαν οι κυρίες *Άννα Ιωαννίδου* («Ζωγραφίζοντας μνήμες ζωής και θανάτου») και *Ευγενία Κ. Ιωαννίδου* («Αξέχαστες πατρίδες») Δόθηκαν επίσης πέντε έπαινοι και τρεις διακρίσεις.

Την κριτική επιτροπή του 1^{ου} Πανελληνίου Διαγωνισμού Ιστορικής Μελέτης και Ποίησης αποτελούσαν η δημοσιογράφος και συγγραφέας κ. Αγγελική Στεργίου, ο καθηγητής του Α.Π.Θ. κ. Νικόλαος Ιντζεσίλογλου και η πρόεδρος της Ένωσης Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδος κ. Ευαγγελία – Αγγελική Πεχλιβανίδου.

Να σημειωθεί ότι κατά την τελετή της απονομής των βραβείων που έγινε στο Πολιτιστικό Κέντρο «Μικρασία» στον προσφυγικό Δήμο της Καλαμαριάς, ο πρόεδρος των Σμυρναίων – Μικρασιατών Β.Ε. κ. Ευθύμιος Αρτζόγλου δεσμεύτηκε πως το σωματείο του θα εκδώσει δύο βιβλία με τα βραβευθέντα έργα ιστορικής μελέτης και ποίησης.

ΤΑ προσφυγικά σωματεία γνωρίζουμε όλοι ότι συγκροτήθηκαν με στόχο την ιστορική μνήμη. Ζωντανά όμως διατηρούνται όταν λειτουργούν δυναμικά τόσο τα μέλη όσο και το προεδρείο τους.

Η δημιουργικότητα και το προοδευτικό πνεύμα του προέδρου του συλλόγου Ρεθύμιων Μικρασιατών, κ. Παρασκευά Συριανόγλου, έχει εμπνεύσει και συνεχίζει να εμπνέει όλους εμάς, τα μέλη αυτού του προσφυγικού σωματείου, ώστε να κάνουμε αισθητή την παρουσία μας τόσο στους Ρεθύμιους όσο και στους Κρητικούς αδελφούς μας. Ο πολυγραφότατος κ. Συ-

«Η Δύση της Ανατολής»

Το νέο βιβλίο του Παρ. Συριανόγλου

ριανόγλου μας έχει κάνει περήφανους πολλές φορές με τα βραβευμένα συγγραφικά του πονήματα τα οποία έχουν ως αντικείμενο έρευνας, μελέτης και τολμώ να πω ... λατρείας την πατρίδα μας, την αξέχαστη Ιωνία.

Ο Ρεθυμιώτικος λαός – Κρήτες και Μικρασιάτες – διοργάνωσαν προς τιμή του μια ξεχωριστή βραδιά, προκειμένου να παρουσιαστεί η πνευματική του εργασία, με έμφαση στο εξαιρετικό και ιδιαίτερα ευαίσθητο θεατρικό έργο: «Η Δύση της Ανατολής».

15 Οκτωβρίου και το Ωδείο στην παλαιά πόλη του Ρεθύμνου - καθολική εκκλησία επί Ενετοκρατίας, μιναρές αργότερα και σήμερα ένα μεγάλης αξίας μνημείο – φιλοξένησε πολύ κόσμο, που με χαρά περίμενε να δει ξανά την συγγρα-

φική πορεία του προέδρου των Ρεθύμιων Μικρασιατών. Μεγάλη η συγκίνηση αλλά και η αγωνία και η ευθύνη για εμάς που αναλάβαμε να παρουσιάσουμε, μπροστά σε ένα πραγματικά αξιόλογο και απαιτητικό κοινό αλλά και στις αρχές του τόπου, τον ήδη πολύ γνωστό συντοπίτη μας.

Το Ρέθυμνο έχει δώσει ήδη μεγάλους πνευματικούς ανθρώπους και εξαιρετική ώθηση στην πολιτιστική ζωή της χώρας μας. Από το 1922 όμως, από τότε που υποδέχθηκε και αποδέχθηκε τους Μικρασιάτες αδελφούς, ενισχύθηκε η πνευματική παραγωγή της πόλης, τρανή απόδειξη πως όταν Κρητικός και ο Ιωνικός πολιτισμός συνδυαστούν αρμονικά, τα αποτελέσματα είναι θαυμαστά.

Το Ρεθυμιώτικο κοινό προέτρεξε λοιπόν και αγάλιασε

με αγάπη το έργο του συντοπίτη μας και με φανερή συγκίνηση άκουσε την ανάγνωση αποσπασμάτων από το θεατρικό έργο που έχει ήδη ανέβει στο Ρέθυμνο, στο Ηράκλειο και στην Ιεράπετρα ενώ στις 21 Νοεμβρίου πρόκειται να ανέβει και στα Χανιά.

Ο κ. Συριανόγλου, ευσυγκίνητος όπως πάντα, εξέφρασε με λίγα μεστά λόγια την εκτίμησή του στους Ρεθυμιώτες και υποσχέθηκε συνέχεια.

Ακολούθησαν τραγούδια από την – τολμώ να πω – εξαιρετική χορωδία του Συλλόγου και η βραδιά έκλεισε πολύ ζεστά όπως ξεκίνησε, αφήνοντας σε όλους μας μια πολύ γλυκιά γεύση από την πατρίδα και την βεβαιότητα ότι δεν θα αφήσουμε χώρο στην λησμονιά.

Βίκυ Κόλλια

Έκθεση για τον Ελληνισμό της Καππαδοκίας

Με γενικό τίτλο «Ανιχνεύοντας τον Ελληνισμό της Καππαδοκίας» πραγματοποιήθηκε το τριήμερο 27 - 28 και 29 Νοεμβρίου, στην Τεχνόπολη του Δήμου Αθηναίων (αίθουσα «Άγγελος Σικελιανός»), μεγάλη έκθεση που οργάνωσαν η Πανελλήνια Ένωση Καππαδοκικών Σωματείων και η Οικουμενική Ομοσπονδία Κωνσταντινουπολιτών με τη συμμετοχή καππαδοκικών σωματείων μελών της ΠΕΚΣ απ' όλη τη χώρα, τα οποία παραχώρησαν όλο το εκθεσιακό υλικό, φωτογραφίες επανεκτυπωμένες σε μεγαλύτερες διαστάσεις από τις πρωτότυπες και κειμήλια, που φυλάσσουν στις μουσειακές συλλογές τους. Σκοπός τους να προβάλουν την πατρίδα των προγόνων τους, τον τόπο και τον τρόπο της ζωής εκείνων, να κοινοποιήσουν τις μνήμες τους και να εκδηλώσουν, όσο ανείπωτα κι αν φαίνονται ότι είναι, τα πλούσια συναισθήματα που διεγείρει η αναφορά στην Καππαδοκία της πλούσιας παράδοσης και του μεγάλου πολιτισμού των απλών και των διακεκριμένων τέκνων της.

Στα εγκαίνια της έκθεσης που έγιναν το Σάββατο 27 Νοεμβρίου

ου το απόγευμα παρέστη και απηύθυνε χαιρετισμό ο καππαδοκικής καταγωγής υφυπουργός Εργασίας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης κ. Βασίλης Κεγκέρογλου.

Για την έκθεση αυτή ο πρόεδρος της ΠΕΚΣ κ. Θεοφάνης Ισακίδης σε σύντομο χαιρετισμό του αναφέρει: «Κεντρικό στοιχείο της έκθεσης είναι ο άνθρωπος και τα δημιουργήματά του, στην περιοχή που δεν γέννησε μόνον ωραία άλογα, αλλά και ανήσυχα πνεύματα, όπως αυτά διαμορφώθηκαν μέσα από την ιερότητα και το μυστήριο του ευλογημένου αυτού τόπου, με το εξωπραγματικό τοπίο όπως το λάξευσε η καλλιτέχνη φύση ενός τόπου, της Καππαδοκίας, που το ταξίδι και η επίσκεψη σε αυτόν γίνεται προσκύνημα, με το πρώτο βήμα του ταξιδιώτη στα χώματά της. Και, όπως λέγει ο Οικουμενικός Πατριάρχης μας κ.κ. Βαρθολομαίος "κάθε φορά που ερχόμαστε στην Καππαδοκία είναι σαν να είναι η πρώτη φορά".

Η γη της Καππαδοκίας φιλοξένησε επί αιώνες έναν Ελληνοχριστιανικό πολιτισμό, που δημιουργήθηκε και αναπτύχθηκε από τους κατοίκους της, κάτω α-

Το Αρρεναγωγείο της Συνασού. (Φωτογραφία από το λεύκωμα «Η Συνασός της Καππαδοκίας», εκδ. «Ελληνική Εταιρεία» και Φιλανθρωπικό Σωματείο «Η Νέα Συνασός», σ. 48).

πό αντίξοες συνθήκες σε όλες τις ιστορικές περιόδους. Οι λαξευτές εκκλησίες σε κωνικούς μονόλιθους με τις θαυμάσιες τοιχογραφίες, ανωνύμων τεχνιτών του 11ου αιώνα, τα εκπαιδευτήρια, τα αρχοντικά, οι επιγραφές, μαρτυρούν το λαμπρό παρελθόν της και συγκινούν τον επισκέπτη, απ' όπου κι αν προέρχεται». Και ο κ. Ισακίδης καταλήγει: «Η ΠΕΚΣ προσπαθεί να δώσει με εναργή τρόπο ένα σαφές μήνυμα στις επερχόμενες γενιές, ότι η ανθρωπίνη ταυτότητά μας διασώζεται και περιφρουρείται μόνο μέσα από την γνώση του πο-

λιτισμού και της κουλτούρας των προγόνων μας, που στους χαλεπούς και δυσοίωνους καιρούς μπορούν να μάς διαφυλάξουν από την ισοπέδωση και την αλλοτρίωση.

Με την ευκαιρία της έκθεσης ο καθηγητής της Νομικής Σχολής του Α.Π.Θ. κ. Νικόλαος Ιντζεσίσογλου, συντονιστής των επιστημονικών εφοριών της ΠΕΚΣ συνέταξε συνοπτικό κείμενο για την Καππαδοκία το οποίο διανεμόταν σε όσους επισκέπτονταν την «Τεχνόπολη» για να παρακολουθήσουν την έκθεση.

Θερμή υποδοχή στη θεατρική ομάδα του Μικρασιατικού Συλλόγου Καισαριανής

Με μεγάλη επιτυχία παρουσιάστηκε την Τετάρτη 13 Οκτωβρίου το έργο της Γιώτας Ευσταθίου «Έτσι ήρθαμε εδώ» στο Δημαρχείο της Καισαριανής. Εκατοντάδες Καισαριανιώτες κατέβλυσαν την αίθουσα εκδηλώσεων του Δημοτικού καταστήματος και υποδέχτηκαν με ενθουσιασμό και συγκίνηση τα μέλη της θεατρικής ομάδας του Μικρασιατικού Συλλόγου Καισαριανής στην πρώτη της εμφάνιση. Και το θερμό χειροκρότημά τους στο τέλος της παράστασης ήταν η καλύτερη ανταμοιβή για τους ερασιτέχνες ηθοποι-

ούς του Συλλόγου για τη δουλειά και την προσπάθειά τους. Άλλωστε, όπως είπε και η πρόεδρος του Μικρασιατικού Συλλόγου Καισαριανής, Στέλλα Σαρηπαναγιώτου, στο σύντομο χαιρετισμό της «είναι πολύ σημαντικό ότι στις δύσκολες μέρες που ζούμε υπάρχουν άνθρωποι με μεράκι ("Όρεξη κυρίως για ζωή και όνειρα", όπως και οι Σμυρνοί ήρωες του έργου της Γ. Ευσταθίου) που αφιερώνουν ώρες από τον προσωπικό τους χρόνο αφιλοκεδώς και συμμετέχουν σε πολιτιστικές δημιουργίες».

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο δήμαρχος Καισαριανής Σπύρος Τζόκας, οι επικεφαλής των δημοτικών παρατάξεων, εκπρόσωποι μικρασιατικών σωματείων και φορέων της πόλης.

Το έργο ανέβηκε με σκηνοθεσία της Γιώτας Ευσταθίου. Πήραν μέρος (αλφαβητικά) οι: Βούλα Αθηναίου, Ρίτα Γεωργιάδου, Κατερίνα Γιανναρά, Γιώτα Δαλακίδου, Γρηγόρης Ευσταθίου, Φώτης Ζαργάδας, Φαίη Ζυμπερδίου, Δώρα Θεοφίλου, Μαρίνα Παναγοπούλου, Σοφία Τσαμτσούρη, Χρήστος Τσέρπες, Νότα Ψούνη.

Ομογενείς από το Βαλουκλή στη Βασιλειάδα

Επίσκεψη γνωριμίας στο Αρχοντικό Γερότων της Βασιλειάδας στην περιοχή Άγιος Βασίλειος Λαγκαδά πραγματοποιήσαν στις 9 Νοεμβρίου 2010 ομογενείς από το Γηροκομείο Βαλουκλή της Κωνσταντινούπολης.

Τον πρόεδρο του Ιδρύματος κ. Δημήτριο Καραγιάννη και τον πρόεδρο των γηροκομουμένων κ. Γεώργιο Απτέσογλου, μαζί με τους υπόλοιπους 35 περίπου ομογενείς, υποδέχτηκαν με εγκαρδιότητα τα μέλη της Βασιλειάδας.

Σε εκδήλωση για τους αφιχθέντες Κωνσταντινουπολίτες συμμετείχαν η χορωδία των Σαμίων Θεσσαλονίκης και η χορωδία του Δήμου Θεσσαλονίκης, οι οποίες με τα τραγούδια τους από τις αλησμόνητες πατρίδες συγκίνησαν το ακροατήριο.

Ακολούθησε γεύμα και μετά την ανταλλαγή δώρων εδόθη η υπόσχεση ότι σύντομα θα υπάρχει ανταπόδοση της επίσκεψης στο Βαλουκλή της Κωνσταντινούπολης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

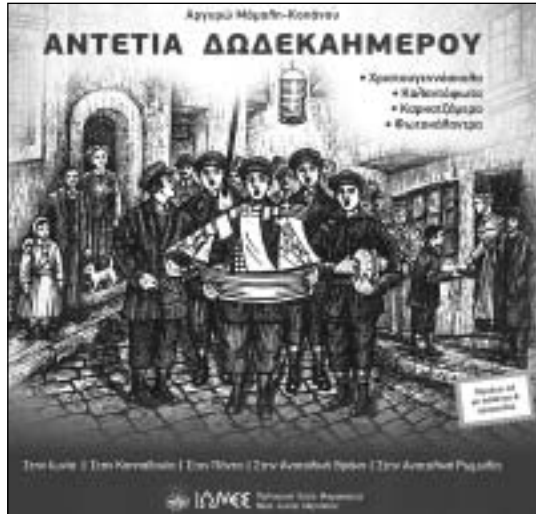
Των Χριστουγέννων, Της Πρωτοχρονιάς, Των Φώτων

ΑΡΓΥΡΩ ΜΑΜΑΛΗ – ΚΟΠΑΝΟΥ
Αντέτια του Δωδεκαημέρου

ΤΑ «Χριστουγεννόσκολα», τα «Καλαντόφωτα», τα «Καρκατζάμερα», τα «Φωτοκάλαντρα» των τόπων της καθ' ημάς Ανατολής ξετυλίγονται πτυχωτά μέσα στις 120 περίπου σελίδες του βιβλίου της Αργυρώς Μάμαλη – Κοπάνου, ερευνήτριας – λαογράφου και μέλους του Δ.Σ. της Πολιτιστικής Εστίας Μικρασιατών Ν. Ιωνίας Μαγνησίας «Ίωνες».

Το πόνημα της συγγραφέως, μια πολύχρονη εργασία καταγραφής και κατάταξης υλικού μέσα από βιβλία και αφηγήσεις, περιγράφει με ύφος γλαφυρό εορταστικές, πατροπαράδοτες, αγαπημένες συνήθειες που τηρούνταν με παραδοσιακή ευλάβεια στην Ιωνία, στην Καρπαδοκία, στον Πόντο, στην Ανατολική Θράκη και στην Ανατολική Ρωμυλία.

Το βιβλίο χωρίζεται στις ακόλουθες θεματικές ενότητες: Σπιτικές ετοιμασίες, Ζωοσφαξίματα, Καρτσάγκαλοι, Σιφώτες, Πιζήα-

λα Περίδες, Χριστόψωμα, Σταυροψώμια, Το χριστουγεννιάτικο δέντρο στον Πόντο, Παραμονή του Χριστού, Ανήμερα του Χριστού, Άι Στέφανος, Παραμονή τ' Άι Βασιλιού, Τ' Άι Βασιλιού, Βασιγιόπιττες, Αίβασιλόπιττες, Βασιλειόπιττες, Λόφωτα, Ολόφωτα, Τ' Άι

χνικό του έργου με το Λαύριο, καθώς διήυθνε το καλλιτεχνικό τμήμα της κεραμικής εταιρείας ΑΚΕΛ, φέρνει στη μνήμη μας όσα ακούσαμε και διαβάσαμε για το μαρτυρικό Αίβαλί, την πατρίδα του Φώτη Κόντογλου, του Στρατή Δούκα και τόσων άλλων διακεκριμένων Ελλήνων.

Έκδ. «Πολιτιστικός Σύλλογος Λαυρίου "Η Μικρασία"»

ΠΕΤΡΟΣ
ΜΕΧΤΙΔΗΣ (επιμ.)

Κωνσταντινούπολη Μικρασία – Πόντος

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ από τις εκδόσεις «Μεταίχμιο» το ημερολόγιο 2011 «Κωνσταντινούπολη – Μικρασία

– Πόντος» σε επιμέλεια του συνεργάτη μας Πέτρου Μεχτιδή. Μέσα σε 312 σελίδες ο Π. Μεχτιδής συγκέντρωσε ένα πλούσιο εικονογραφικό υλικό (επιστολικά δελ-

Γιαννιού του Βαπτιστή, Κάλαντα και καλαντίσματα. Στην τελευταία ενότητα που έχει τον τίτλο «Γευστικές μνήμες» περιέχονται συνταγές από την κουζίνα των πατρίδων της καθ' ημάς Ανατολής αλλά και χρήσιμες συμβουλές για τα σημερινά εορταστικά τραπέζια.

Το κείμενο συμπληρώνει υποστηρικτικά μια επιλογή από φωτογραφίες. Η εικόνα του εξωφύλλου είναι ζωγραφικό έργο του Γιάννη Κονταξή. Τη φιλολογική επιμέλεια έκαναν η Άννα Αίβαζόγλου και η Άννα Πετσιάβα. Το έργο προλογίζει η διευθύντρια του Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Αικατερίνη Καμηλάκη.

Η νέα έκδοση της Πολιτιστικής Εστίας Μικρασιατών Ν. Ιωνίας Μαγνησίας «Ίωνες» συνοδεύεται από CD με μια επιλογή από κάλαντα και τραγούδια των περιοχών που αναφέρονται στο βιβλίο. Τα ερμηνεύει η χορωδία Νέων των «Ίωνων» υπό τη διεύθυνση της Βάλμης Παπαδοπούλου.

Σελ. 120 • Τιμή: 15 ευρώ

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑ 2011

Ένα βαλιτσάκι γεμάτο αναμνήσεις

ΜΕΡΕΣ εορτών και στα γραφεία της «Μ.Ηχ.» άρχισαν να φθάνουν ημερολόγια και ευχετήριες κάρτες Συλλόγων και Φορέων, που μας τιμούν χρόνια τώρα με την αγάπη και τη συνεργασία τους. Όλους τους ευχαριστούμε «εκ βάθους καρδιάς» και αντευχόμεθα τα βέλτιστα για το Νέο Έτος. Όμως στο σημερινό σημείωμα ξεχωριστή αναφορά, ας μου επιτραπεί να κάνω στο νεοσύστατο (ιδρύθηκε το 2009) Πολιτιστικό Σύλλογο Λαυρίου «Η Μικρασία», καρπό της αγάπης και της προσπάθειας δύο νέων ανθρώπων, του Παναγιώτη Μούτση και της Τριανταφυλλιάς Μήτρου για τις πατρίδες των προγόνων τους.

Στο ενεργητικό του συλλόγου συγκαταλέγεται και η έκδοση του Ημερολογίου 2011, το οποίο μέσα από τις παλιές φωτογραφίες των προσφύγων της α' γενιάς και τις χειρόγραφες σημειώσεις τους ταξιδεύει τον αναγνώστη στις πατρίδες της ψυχής. «Βάσανα, πίκρες, καημοί, αγώνες για τη ζωή, προδοσίες, χαρές, πανηγύρια, τραγούδια και γλέντια. Βλέπεις αυτά που είδαν τα μάτια τους, ζεις αυτά που έζησαν. Μαθαίνεις την ιστορία τους», γράφει στον πρόλογο της έκδοσης ο πρόεδρος Παναγιώτης Μούτσης. Στην ίδια σελίδα η φωτογραφία ενός σπουδαίου Μικρασιάτη, του Κυδωνιάτη κεραμίστα και ζωγράφου Πάνου Βαλσαμάκη, που συνέδεσε το καλλιτε-

τάρια, χάρτες, σύγχρονες φωτογραφίες, ελαιογραφίες κ.λπ.) από τις Αλησμόνητες Πατρίδες. Αυτό το εικονογραφικό υλικό συμπληρώνεται με ένα πανόγραμμα πληροφοριών που καλύπτει όλο το φάσμα της ζωής των Ελλήνων της Πόλης, της Μικρασίας και του Πόντου. Το ημερολόγιο χωρίζεται σε θεματικές ενότητες (π.χ. Μάιος- Άλωση Κωνσταντινούπολης, Σεπτέμβριος- Μικρασιατική Καταστροφή), ενώ παράλληλα παρουσιάζονται συνταγές, λογοτεχνικά κείμενα παλαιών (Δ. Σωτηρίου, Η. Βενέζης, Δ. Ψαθάς) και νεότερων λογοτεχνών (Π. Μάρκαρης, Γ. Ξανθούλης, Γ. Καλπούζος), μαρτυρίες περιηγητών. Το ημερολόγιο διανθίζεται με περιγραφή

αρχαιολογικών χώρων και μνημείων, μύθους, τραγούδια, αινίγματα και ποιήματα. Παρουσιάζονται επίσης πολλές από τις προσωπικότητες που γεννήθηκαν και έζησαν εκεί (ζωγράφοι, αρχιτέκτονες, λογοτέχνες κ.α.).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον έχουν οι πληροφορίες για σημαντικά γεγονότα («σαν σήμερα») στην Κωνσταντινούπολη, τη Μικρασία και τον Πόντο και το διαφορετικό / εμπλουτισμένο εορτολόγιο με δεκάδες αγίους της περιοχής που εξετάζεται. Το ημερολόγιο κλείνει με ένα πληρέστατο χρονολόγιο – από το 200.000 π.Χ. έως το 2010 - που καλύπτει 14 σελίδες και εκτεταμένη βιβλιογραφία.

Έκδ. «Μεταίχμιο»

Ένας Μικρασιάτης καλλιτέχνης με εθνική διάσταση

(Συνέχεια από τη σελ. 9)

βαθύ πηγάδι των ανθρωπίνων επιθυμιών» είναι επίσης παρόντα στον πίνακα. Εκεί λοιπόν ... η κοπέλα με το λαμπερό χαμόγελο, αλλά κι η βάρκα που τόσο λεπτομερώς ο Κοψίδης μας την περιέγραψε¹², εδώ τη βλέπουμε στη στεριά, σ' ένα καρνάγιο απ' όπου πέρασε η φουρτούνα και τα σάρωσε όλα. Κι ολόγυρα άφθονα συντριμμία, σκοινιά και ξύλα κι εργαλεία από παρατημένα μαστορέματα. Ο ουρανός στον πίνακα (όπως και σε πολλούς πίνακες του) ευκολομετάβλητος, από τη μια νύχτα κι απ' την άλλη μέρα, απ' τη μια ήλιος ευφρόσυνος κι απ' την άλλη έτοιμη καταιγίδα... Το 'σημαίνον' είναι ο συννεφιασμένο ουρανός.

Μες στην καρδιά της Σιωπής, «ακούμε» ευδιάκριτο τον διάλογο μιας Ιστορίας πάντα υπόλογης στον Ανατολίτη... «Σιωπή: λένε τα ισχνά λουλούδια από τ' αμάραντα¹³...»

(Συγγνώμη Ράλλη Κοψίδη που τολμήσαμε να περιγράψουμε έργο σου, παραβαίνοντας την προτροπή σου ότι «του μεγάλου και φρόνιμου ανθρώπου δεν του χρειάζεται εξήγησις του λόγου»¹⁴).

*

Ο Κοψίδης δεν έδινε συμβουλές, δεν πίστευε στην ερμηνεία των έργων, μάλιστα γελούσε, (ε, έτσι θα είναι αφού το λες, εγώ πού να θυμάμαι...) συνήθιζε να λέγει. Το καταφύγιό του στη Γλυφάδα, το σπίτι με τη γοργόνα, γεμάτο από υπέροχα βιβλία αλλά και ποικίλα θαυμάσια αντικείμενα - θησαυρούς, βότσαλα, θαλασσοξύλα, το χειροκίνητο τυπογραφείο του κι η κοκκάλινη κούκλα-σύμβολο που τόσο συχνά ζωγραφίστηκε. Ο Κοψίδης ήταν τέρας εργασιομανίας. Η σεμνή κι επιβλητική παρουσία του, γρήγορα αποκάλυπτε την πραγματική της διάσταση, της βαθιότητας κι ελεύθερης σκέψης που έδινε στο λόγο του μοναδική ενάργεια και νεανική ζωντάνια, αμεσότητα. Δίπλα του, άνθρωπος και ψυχή, η κυρία Μαρία (δεν ήταν μακρυνά για τον Κοψίδη ο κήπος με τα ευφρόσυνα άνθη, το «δώρο»...).

«Σειρά αλλοιών είναι τώρα να μπουν σε κείνα τα αιχμηρά τοπία, να τα διασχίσουν, κυκλωμένοι από ανομολόγητους τρόμους, να φτάσουν στο χείλος του πηγαδιού...» διαβάζουμε από τις ατέλειωτες περιηγήσεις του στο Λαύριο¹⁵. Στο μέλλον παραφύλαγε αδυσώπητα η ασθένεια. Εκείνος όμως με το πέρασ κάθε καλοκαιριού, επέστρεφε από την Πάρο πάλι με νέες ζωγραφιές, παραμύθια όπως έλεγε απ' το Αιγαίο.

«Και τι απομένει; Ένα τραγούδι παναρχονίο που κλείνει μέσα του ολάκερη την Ιστορία, την γνωστή και την άγνωστη. «Σαν μουσική τη νύχτα, μαγική που σβήνει...». Ήταν ότι η Ιστορία που βίωσαν μεταπροσφυγικά και μεταπολεμικά τα σπίτια μας είναι άξια εικαστικής έκφρασης κι αποτίμησης. Χωρίς κραυγές και

μένος, χωρίς οίστρο και αρές. Με την ώριμη σιωπή της, με την κατάφαση. Από την άποψη αυτή ο Κοψίδης είναι «εθνικός».

Βιογραφικά

Ράλλης Κοψίδης. Γεννήθηκε στις 5 Νοεμβρίου του 1929 στο Κάστρο της Λήμνου, γιος του Αθανάσιου Κοψίδη και της Δέσποινας Προδρομίδου. Ενδιαφέρουσα υπήρξε η καταγωγή του: Από τη μητέρα του Δέσποινα προέρχεται από το καππαδοκικό Ινδζεσού μητροπόλεως Καισαρείας. Ο παππούς του Πέτρος Προδρομίδης, ήταν διπλωματούχος γιατρός και είχε ανοίξει στο Ινδζεσού φαρμακείο. Η οικογένεια έχαιρε εκτιμήσεως. Μετά την ανταλλαγή ο Προδρομίδης εγκαταστάθηκε ως πρόσφυγας, μαζί με την σύζυγό του Μαρία και την μοναχοκόρη τους Δέσποινα, στο Κάστρο της Λήμνου. Εκεί η Δέσποινα παντρεύτηκε με τον Αθανάσιο Κοψίδη, πατέρα του Ράλλη. Η οικογένεια των Κοψίδη προέρχεται από την Ανατολική Θράκη. Είχαν επαγγέλματα γύρω από τη ναυτιλία, ήσαν ιδιοκτήτες ιστιοφόρων και καπεταναίοι που μετέφεραν εμπορεύματα διαπλέοντας τον Έβρο.

Το 1945, η οικογένεια Κοψίδη μετεγκαταστάθηκε στην Αλεξανδρούπολη. Εκεί ο νεαρός Ράλλης, κι ενώ φοιτούσε στη Σχολή Καλών Τεχνών Αθηνών, γνωρίστηκε με τη Μαρία Κοψίδη. Η κόρη τους Σοφία Κοψίδη είναι επίσης ζωγράφος.

Μετά τη Σχολή Καλών Τεχνών, μαθήτευσε για έξι χρόνια κοντά στον Φώτη Κόντογλου (1953-59) και συνεργάστηκε μαζί του στην εικονογράφηση εκκλησιών. Οργάνωσε πολλές ατομικές εκθέσεις, σε διάφορες ελληνικές πόλεις κι η δουλειά του εκτέθηκε αρκετές φορές στο εξωτερικό (Κολωνία, Καμερούν, Δουβλίνο, Βρυξέλλες). Το 1989 η Εθνική Πινακοθήκη οργάνωσε μεγάλη αναδρομική Έκθεση με έργα ζωγραφικής και χαρακτικής σε Αθήνα και Αλεξανδρούπολη. Το 1994 ο Δήμος Πατρέων διοργανώνει επίσης μεγάλη αναδρομική του Έκθεση. Εκπληκτικά μνημεία του πολιτισμού μας αποτελούν τα αγιογραφικά του έργα σε διάφορες εκκλησίες στην Ελλάδα, αλλά και στο μοναστήρι Cheverogne του Βελγίου, καθώς και στο ναό του Ορθόδοξου Κέντρου του Οικουμενικού Πατριαρχείου στο Chambesy της Γενεύης, (όπου η τόλμη και η

φαντασία των έργων αφήνουν συγκλονισμένο τον θεατή).

Εκδίδει το περιοδικό «Κάνιστρο» (1972-1974), συγγράφει, εικονογραφεί και τυπώνει (συχνά μόνος του, με το δικό του χειροκίνητο τυπογραφείο) σημαντικά έργα του, όπως οι «Σταυροί στον Άθωνα» 1963, «Εξοχή» (1964), «Προσκυνητάρι της Αίγινας» (1965), «Το Άδυτον» (1968), «Μάνη Πολύπυργος» (1972), «Σπίτια Ελληνικά» (1973), «Ρακένδυτοι» (1976), «Κάστρο Ηλιόκαστρο» (1980), «Κουρσούμια και άλλα ιστορήματα» (1985), «Στα μπάζα του Λαυρίου» 1985, «Το τετράδιο του γυρισμού» 1987. Εικονογράφησε και βιβλία άλλων, γιατί πολύ απλά - και ισοβίως ευγνώμων κύριε Ράλλη - «Βιβλίο που δεν είναι ζωγραφισμένο μοιάζει με τριανταφυλλιά χωρίς τριαντάφυλλα»¹⁶...

M.B

¹ P.K. '92: «Τα ανεξήγητα», Κατάλογος Αναδρομικής Έκθεσης Δήμου Πατρέων.

² P.K. '92 «Τα ανεξήγητα», ό.π.

³ Αθηνά Σχινά, σελ 11 καταλόγου αναδρομικής Δήμου Πατρέων.

⁴ «Γράψε δυο λόγια για τη ζωγραφική...». Βλ. «Τα ανεξήγητα», P.K.1992, Γλυφάδα, κείμενο για την έκθεση στη Γκαλερί Αστρολάβος, από τον κατάλογο της Αναδρομικής Έκθεσης στην Δημοτική Πινακοθήκη Δήμου Πατρέων.

⁵ P.K. «Το συγκύρισμα», Κατάλογος Εκθέσεως Δήμου Πατρέων, σ.20.

⁶ P.K: «Τι είναι ο κόσμος για τον ζωγράφο», Κάνιστρο 2 (1972), Αθήνα σ. 53.

⁷ P.K: «Η Οκτώηχος του Ζωγράφου», Κάνιστρο 4 (1973), Αθήνα, σ. 139.

⁸ P.K: '96, «Το συγκύρισμα», Κατάλογος Εκθέσεως Δήμου Πατρέων ό.π. σ. 24

⁹ P.K: «Τι είναι ο κόσμος...», Κάνιστρο 2 (1972), Αθήνα σ. 53.

^{*} Συχνά στους πίνακές του ο Κοψίδης αυτοπροσωπογραφείται(;) ως παιδί με ναυτικά που κρατάει καρβάκι.

¹⁰ P.K: '96, «Ένα παιδί μιλάει με τη Νοτιά, Κατάλογος, Εκθέσεως Δήμου Πατρέων.

¹¹ P.K: «Ερμηονήσια» Κάνιστρο 3 (1972), Αθήνα, σ. 81.

^{*} Το (τελευταίο;) μεγάλο έργο του Κοψίδη, «Μικρή εικαστική μυθολογία του Κάστρου Λήμνου», 1994, σινική και ακουαρέλλα (μακέττα), εκτέθηκε στην αναδρομική Έκθεση του Δήμου Πατρέων.

¹² P.K: Το πηγάδι, Στα μπάζα του Λαυρίου και άλλα ιστορήματα... εκδόσεις Κάνιστρο 2, Αθήνα 1985.

¹³ P.K: «Ερμηονήσια», Κάνιστρο 3 (1972), Αθήνα σ.81.

¹⁴ Ο Ευαίηθης είπε... Φυλλάδα του Μεγαλέξανδρου, P.K: «Ο Αλέξανδρος υπάγει εις τους μακάρους», Κάνιστρο 1 (1972), Αθήνα, σ. 32.

¹⁵ P.K: «Το πηγάδι», ό.π..

¹⁶ P.K: Λίγα λόγια για τη ζωγραφική. «Ο Εξαίσιος Άθωνας», Αθήνα 1964.

Το μνημείο των Νεοτούρκων και η ... πλακέτα

(Συνέχεια από τη σελ. 4)

Επειδή οι αντιδράσεις συνεχίζονται στη Θεσσαλονίκη ο κ. Μπουτάρης επανήλθε επί του θέματος. Μιλώντας στις 9 Δεκεμβρίου, το βράδυ, από το βήμα της εσπερίδας που οργάνωσαν το Ελληνο-Τουρκικό Επι-

μελητήριο Β. Ελλάδας, το Κέντρο Ερευνών και Προοδευτικής Πολιτικής (ΚΕΠΠ) και το Συμβούλιο Εξωτερικών Οικονομικών Σχέσεων της Τουρκίας (DIEK) διευκρίνισε δεν πρόκειται να γίνουν μοτονομασίες οδών ούτε ανέγερσης μνημείων και πρόσθεσε πως τον εν-

διαφέρει μόνο η ανάδειξη της ιστορίας της Θεσσαλονίκης και η διατήρηση της πολυπολιτισμικότητάς της. «Δεν είμαι χαζός για να μετονομάσω την οδό Αγίου Δημητρίου σε Κεμάλ Ατατούρκ», συμπλήρωσε ο νεοκλεγεγής δήμαρχος.

Σύνδεσμος Μικρασιατών στην Κύπρο

Μια ευχάριστη είδηση μας ήρθε από τη μαρτυρική Κύπρο. Ογδόντα οκτώ χρόνια μετά τον ξεριζωμό του 1922 οι τελευταίοι εν ζωή Μικρασιάτες και τα παιδιά των προσφύγων που ζουν σήμερα στο νησί, αποφάσισαν να συστήσουν τη δική τους οργάνωση με σκοπό, μεταξύ άλλων, την «περισυλλογή, μελέτη, διάσωση, ανάδειξη και διαφύλαξη των μικρασιατικών στοιχείων και μνημείων της μικρασιατικής λαογραφίας και τη διατήρηση και αναζωογόνηση της μικρασιατικής παράδοσης».

Με έδρα τη Λεμεσό και εκπροσώπους σε όλες τις πόλεις της Κύπρου συνέστησαν το 2009 τη δική τους οργάνωση, το Σύνδεσμο Μικρασιατών Κύπρου, και ήδη προχώρησαν στην εκλογή της πρώτης διοίκησης του συλλόγου τους

που την αποτελούν η Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου, ως πρόεδρος, και οι Γεώργιος Χατζηγεωργίου (αντιπρόεδρος), Γεώργιος Καλαμάς (γραμματέας), Χαράλαμπος Χοτζάκογλου (β. γραμματέας), Μυρτώ Πουαγκαρέ (ταμίας), Βασίλης Ευσταθιάδης και Τασούλα Καταφυγιώτου (σύμβουλοι).

Το νέο Δ.Σ. εκφράζει μέσω της «Μ.Ηχ.» τις θερμές ευχαριστίες του προς τους φίλους και τις προσφυγικές οργανώσεις της Ελλάδας που συμπαραστάθηκαν στην προσπάθεια για τη σύσταση της οργάνωσης στην Κύπρο και προσβλέπει στην καλή συνεργασία τους για την επίτευξη των σκοπών του Συνδέσμου.

Ο νέος σύνδεσμος έχει τα γραφεία του στην οδό Αναξαγόρου 8Α, Λεμεσός 3031.

Πρόσφυγες από την Αλάγια της Μ. Ασίας στην Κύπρο. Η Φωτεινή Χατζηπερετσιούγλου με τα δυο της παιδιά Ελένη και Κώστα. Ογδόντα οκτώ χρόνια μετά τον ξεριζωμό και την προσφυγιά οι Μικρασιάτες της Κύπρου δημιουργούν στη μεγαλόνησο τη δική τους συλλογική οντότητα.

Τηλέφωνο επικοινωνίας: 25365928, φαξ: 25365925 και email: kalamasg@yahoo.gr.

Ας επικοινωνήσουμε γρήγορα μαζί τους. Ένας ζεστός λόγος θα είναι ενισχυτικός για το έργο που επωμίστηκαν και θα τους δώσει μεγάλο

κουράγιο. Στην Κύπρο υπάρχουν άνθρωποι που γνώρισαν δυο φορές την προσφυγιά, την πρώτη το 1922 με τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη δεύτερη το 1974 με την εισβολή του Αττίλα στο νησί. Ας μην το ξεχνάμε.

Το ΙΑ' Πανελλήνιο Συνέδριο για τον Ελληνισμό της Μ. Ασίας

(Συνέχεια από τη σελ. 4)

σήγηση είχε τίτλο «Δάφνες και πένθος». Εισηγητής ήταν ο μητροπολίτης Σταυρουπόλεως και Νεαπόλεως κ. Βαρνάβας, ο οποίος λόγω εκτάκτου υποχρεώσεώς του στο εξωτερικό δεν μπόρεσε να παραστεί και έτσι την εισήγησή του διάβασε ο πρωτοπρεσβύτερος π. Νικηφόρος Καλαϊτζίδης.

Ακολούθησε η πρώτη εισήγηση από τον κ. Κωνσταντίνο Χατζηκωνσταντίνου, καθηγητή του Α.Π.Θ. και θέμα «Η αναγκαστική ανταλλαγή των πληθυσμών: Η ουσία των αριθμών».

Η δεύτερη συνεδρία την επόμενη ημέρα (Σάββατο, 28/11) ξεκίνησε με προεδρεύοντα τον καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. κ. Βασίλειο Τσίγκο και με την εισήγηση του κ. Ιωάννη Μπάκα, λέκτορα της Θεολογικής Σχολής του Α.Π.Θ. Θέμα της εισήγησεώς του «Η Συνθήκη της Λωζάνης και ο Ελληνισμός της Καππαδοκίας».

Ακολούθησε στο βήμα ο αναπληρωτής καθηγητής του τμήματος Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ. κ. Βασίλης Κουκουσάς, με θέμα «Η Συνθήκη της Λωζάνης και η ανταλλαγή των πληθυσμών μέσα από τον ελληνικό τύπο».

Ο επόμενος εισηγητής κ. Δημήτρης Ακριβούλης, λέκτορας Διεθνών Σχέσεων του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας, μίλησε με θέμα «Ο ουδέτερος Αμερικανός» και αναφέρθηκε

στις προσδοκίες της αμερικανικής πλευράς αναφορικά με τη Συνθήκη της Λωζάνης έστω και αν οι εκπρόσωποί της διατηρούσαν φαινομενικά τουλάχιστον ουδέτερη στάση.

«Η εκστρατεία στην Μ. Ασία, προέλαση, αίτια καταστροφής, Συνθήκες Σεβρών, Λωζάνης και Μοντρέ» ήταν το θέμα της εισήγησης που παρουσίασε στη συνέχεια ο αντιστράτηγος ε.α., επίτιμος Διοικητής XVI Μεραρχίας κ. Θεμιστοκλής Βογια-

τζόγλου.

Κατά την τρίτη συνεδρία προήδρευσε ο πρόεδρος της ΟΠΣΕ κ. Αθανάσιος Λαγοδήμος και παρουσιάστηκε από τον καθηγητή της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. Αθανάσιο Καραθανάση εισήγηση με θέμα «Η Συνθήκη της Λωζάνης και το Οικουμενικό Πατριαρχείο».

Ο τελευταίος εισηγητής κ. Μιλτιάδης Σαρηγιαννίδης, λέκτορας του Α.Π.Θ. ανέπτυξε το θέμα: «Το Συμβούλιο της Ευρώπης και η Συνθήκη της Λωζάνης».

Οι εργασίες του συνεδρίου έκλεισαν με τη σύνοψη των πορισμάτων του από τον δημοσιογράφο κ. Αντώνη Οραήλογλου.

Αξίζει να σημειωθεί πως το συνέδριο πλαισιώθηκε μουσικά από τη χορωδία της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ και τη χορωδία της Αδελφότητας Προκοπίων Μακεδονίας-Θράκης «Όσιος Ιωάννης ο Ρώσος».

Η «Μ. Ηχ.» σε μορφή pdf

Κάντε κλικ στο μενού «Μικρασιατική Ηχώ» στην Ιστοσελίδα της Ενώσεως Σμυρναίων

www.enosismyrneon.gr

και θα έχετε στη διάθεσή σας την ηλεκτρονική μορφή της εφημερίδας μας εντελώς δωρεάν.